

Anglizmi u suvremenom sportskom nazivlju

Božić, Kristian

Master's thesis / Diplomski rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:142:693711>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-11**

FILOZOFSKI FAKULTET
SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

Repository / Repozitorij:

[FFOS-repository - Repository of the Faculty of Humanities and Social Sciences Osijek](#)

Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku

Filozofski fakultet

Diplomski dvopredmetni studij Engleskoga jezika i književnosti i Hrvatskoga jezika i književnosti

Kristian Božić

Anglizmi u suvremenom sportskom nazivlju

Diplomski rad

Mentorica: prof. dr. sc. Vlasta Rišner

Osijek, 2022.

Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku

Filozofski fakultet Osijek

Odsjek za hrvatski jezik i književnost

Katedra za suvremeni hrvatski jezik

Diplomski dvopredmetni studij Engleskoga jezika i književnosti i Hrvatskoga jezika i književnosti

Kristian Božić

Anglizmi u suvremenom sportskom nazivlju

Diplomski rad

Znanstveno područje humanističkih znanosti, polje filologije, grana kroatistike

Mentorica: prof. dr. sc. Vlasta Rišner

Osijek, 2022.

Prilog: Izjava o akademskoj čestitosti i o suglasnosti za javno objavljivanje

IZJAVA

Izjavljujem s punom materijalnom i moralnom odgovornošću da sam ovaj rad samostalno napravio te da u njemu nema kopiranih ili prepisanih dijelova teksta tuđih radova, a da nisu označeni kao citati s napisanim izvorom odakle su preneseni.

Svojim vlastoručnim potpisom potvrđujem da sam suglasan da Filozofski fakultet Osijek trajno pohrani i javno objavi ovaj moj rad u internetskoj bazi završnih i diplomskih radova knjižnice Filozofskog fakulteta Osijek, knjižnice Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku i Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu.

U Osijeku, 6. rujna 2022.

Kristian Bogić, 0122226489

ime i prezime studenta, JMBAG

Sažetak

U ovom se radu analiziraju anglizmi u sportskom nazivlju u hrvatskom jeziku. Na početku rada donosi se teorijski pogled na pitanja jezičnog posuđivanja i jezičnog purizma te njihov razvoj i prisutnost u hrvatskom jeziku. Slijedi definiranje posuđenica i njihova podjela s obzirom na različite kriterije, a naglasak je na anglizmima pa se donosi njihova prilagodba i odnos prema njima u hrvatskom jeziku. Slijedi kratki pregled sportskog nazivlja, a cilj je rada, istraživanjem korpusa hrvatskih medija, provjeriti koliko su anglizmi prisutni u sportskom nazivlju, koja se vrsta najčešće može pronaći te kakva je čestotnost njihove upotrebe u slučajevima kada postoji domaća zamjena. Uz izdvojene primjere na kraju se donosi tablični i grafički prikaz zastupljenosti posuđenica u analiziranom korpusu.

Ključne riječi: sportsko nazivlje, posuđenice, anglizmi, jezično posuđivanje

Sadržaj

1. Uvod.....	7
2. Jezično posuđivanje.....	8
2.1. Teorija jezičnog posuđivanja.....	8
2.2. Razlozi posuđivanja.....	9
2.3. Dodiri jezika i vrste posuđivanja.....	11
2.4. Posuđivanje i leksik.....	12
2.5. Posuđivanje u hrvatskom jeziku.....	13
3. Jezični purizam.....	15
3.1. Purizam u hrvatskom jeziku.....	16
3.1.1. Jezični purizam i savjetništvo u hrvatskom jeziku.....	17
4. Posuđenice.....	18
4.1. Podjela posuđenica.....	18
4.1.1. Podjela prema stupnju prilagođenosti.....	19
4.1.2. Posebne skupine posuđenica.....	19
5. Anglizmi.....	19
5.1. Prilagodba anglizama.....	20
5.1.1. Ortografska razina.....	20
5.1.2. Fonološka razina.....	22
5.1.3. Morfološka razina.....	23
5.1.4. Značenjska razina.....	24
4.2. Podjela anglizama.....	27
4.2.1. Oblik i uklopljenost.....	27
4.2.2. Opravdanost.....	27
4.3. Odnos prema anglicizmima.....	28
4.4. Pseudoanglizmi.....	28
4.5. Grafički anglicizmi.....	29
5. Sportsko nazivlje.....	30
5.1. Sport ili šport.....	31
6. Analiza korpusa.....	32
6.1. Metodologija.....	32
6.2. Grafički prikaz.....	49
7. Zaključak.....	55
Literatura.....	56

1. Uvod

Dodiri jezika i jezično posuđivanje uobičajena su i prirodna pojava, ali postoje velike razlike među jezicima u odnosu na u kolikoj se mjeri dopušta jezično posuđivanje i priljev stranih riječi u jezik. Hrvatski je jezik kroz svoju povijest bio u dodiru s mnogim jezicima. Najviše se posuđivalo iz turskog, njemačkog, mađarskog i talijanskog jezika, a zadnjih stotinjak godina ulogu jezika davatelja preuzeo je engleski jezik, koji je neslužbeno „svjetski jezik“. Postoji mnogo razloga za jezično posuđivanje, koje može biti opravdano, ali uglavnom treba nastojati tražiti domaću riječ za neki pojam. Jezični je purizam u odnosu na druge jezike u hrvatskom jeziku poprilično snažan, što je posljedica nepovoljnih političkih i povijesno-društvenih okolnosti te kasne samostalnosti hrvatske države i jezika.

Cilj je ovoga rada istražiti zastupljenost anglizama i engleskih riječi u sportskom nazivlju u hrvatskom jeziku. Razvoj tehnologije uzrokovao je povećanje popularnosti sportova budući da su prijenosi utakmica i natjecanja postali dostupni širokoj populaciji, a sve to uz veliku medijsku i novinsku praćenost. Najpraćeniji sportovi današnjice (nogomet, košarka, tenis, hokej) postali su popularnima na engleskim govornim područjima što je dovelo do stvaranja nazivlja na engleskom jeziku, a uz industriju zabave i telekomunikacija, u područje sporta u hrvatskom jeziku najviše je riječi ušlo iz engleskog jezika.

Rad je strukturno podijeljen u dvije veće cjeline: prva se odnosi na prikaz i tumačenje literature, a drugu čini analiza korpusa. Na početku rada objasnit će se jezično posuđivanje i jezični purizam, a zatim slijedi detaljno objašnjenje posuđenica i anglizama te njihova podjela. Prije analize korpusa ukratko će se pojasniti sportsko nazivlje i utjecaj engleskog jezika na to područje. Drugi dio rada čini analiza korpusa koja se zasniva na sportskim vijestima i člancima najpopularnijih tiskovina u Republici Hrvatskoj. Svaki će se primjer analizirati prema stupnju prilagodbe u hrvatskom jeziku i odredit će se s obzirom na razinu usvojenosti, a na kraju rada nalazi se tablični prikaz koji donosi raspodjelu anglizama u analiziranom korpusu. Rad će se završiti zaključkom u kojem se govori jesu li i u kolikoj mjeri anglizmi prisutni u sportskom nazivlju te koja je vrsta posuđenica u sportskom nazivlju najčešća.

2. Jezično posuđivanje

2.1. Teorija jezičnog posuđivanja

Povezanost jezika i jezično posuđivanje nisu nove pojave, a Rudolf Filipović u svojoj knjizi *Teorija jezika u kontaktu* navodi kako je leksičko posuđivanje bilo neizbježno u ljudskoj povijesti budući da su različiti narodi, kulture, a samim time i jezici nužno dolazili u kontakt. (Filipović 1986: 91)

Tematika jezičnog posuđivanja počinje zanimati leksikografe od 18. stoljeća, a postoje podvojena mišljenja oko pojma 'jezično miješanje' pa tako jedni lingvisti (August Schleicher) tvrde da miješani jezici uopće ne postoje, dok drugi (Hugo Schuchardt) tvrde potpuno suprotno – ne postoji jezik koji nije miješan. (Filipović 1986: 90-91)

Različito shvaćanje jezika i njegove biti doveli su do razilaženja u definiranju jezičnog miješanja i jezičnog posuđivanja pa se ta dva pojma nisu razlikovala. Ipak, većina jezikoslovaca na svoj način definira miješani jezik, a kod gotovo svih definicija se temelji na sastavu leksika nekog jezika. Karl -Heinz Schönfelder tvrdi kako je „miješani jezik onaj u kome ne sadrži posuđene riječi samo labilan i lako promjenjiv dio leksika nego onaj u čije su osnovno jezično blago prodrli elementi nekoga drugog jezika, a ti su elementi zamjenice, prijedlozi, veznici, elementi tvorbe riječi i brojevi.“ (Schönfelder 1956, prema Filipović 1986) Filipović također govori i o utjecaju same kulture pa tvrdi da će jezik primatelj posuđivati puno više ako on pripada manje razvijenom narodu i civilizaciji, čija je kultura na nižoj razini (Filipović 1986: 95). Na posuđivanje i njegovo usporavanje mogu utjecati sociokulturna udaljenost između dvaju jezika te različitosti među sustavima jezika. (Skelin Horvat 2005: 94)

Filipović se dotiče i Hermanna Paula i njegove tvrdnje da je uvjet za redovitu upotrebu posuđenice spontanost i čestota upotrebe, a do posuđivanja dolazi tako da određenu riječ prvo upotrebljava manji broj ljudi, a ako se ona proširi izvan te, ograničene skupine na cijelo stanovništvo i govornici ju prihvate, ona ulazi u leksički inventar jezika i više se ne osjeća kao strana (Paul 1937, prema Filipović 1986: 95).

Krajem 19. stoljeća počinje se spominjati pojam 'dvojezičnost', odnosno govori se da će dvojezičnost pripadnika neke jezične zajednice znatno olakšati i potaknuti proces jezičnog posuđivanja budući da se dvojezičnošću dva jezika dovode u izravni kontakt jer ih govornici upotrebljavaju naizmjenično. (Filipović 1986: 97)

Danas se često mogu čuti govornici hrvatskog jezika, kojima je to materinski jezik, da u svojem govoru miješaju hrvatski i engleski jezik, a ta se pojava naziva jezičnom interferencijom. Taj se pojam odnosi na utjecaj jednog jezika na uporabu drugog, a to se najčešće događa prilikom učenja stranog jezika. Prilikom učenja drugog jezika dolazi do stvaranja međujezika, koji kao što sam naziv govori, sadrži elementi obaju jezika, a kako osoba u većoj mjeri poznaje drugi jezik, tako je utjecaj jednog jezika na drugi sve manji jer se ta osoba sve više približava „čistom jeziku“ i manje dolazi do preklapanja tih dvaju jezika. Filipović tvrdi da do interferencije dolazi kada strana riječ prelazi iz jezika A u jezik B jer dolazi do upotrebljavanja dvaju sustava. (Filipović 1986: 114)

Interferencija može biti namjerna ili slučajna, spontana ili svjesna, a uzroci pojavi interferencije mogu biti socijalne ili psihološke prirode. Potreba za nazivanjem nekog novog proizvoda označava socijalni uzrok, a upotreba riječi nekog drugog jezika bez neke potrebe u svrhu obogaćivanja svog govora označava psihološki uzrok. (Filipović 1986: 113) Hrvatski jezik ima vrlo bogat leksik pa se o socijalnom uzroku teško može govoriti da je uzrok sve veće uporabe anglizama u svakodnevnom govoru, osobito mladih, što dovodi do zaključka da se radi o problemu psihološke prirode. Uporaba anglizama u tolikoj mjeri da postane nejasno govori li osoba hrvatskim ili engleskim jeziku nije ništa drugo nego stvaranje osjećaja lažne superiornosti.

2.2. Razlozi posuđivanja

Branka Drljača Margić (2011) navodi da je primarna svrha posuđivanja iz stranoga jezika popunjavanje leksičke praznine u jeziku primaocu, a stvaranjem novih predmeta i pojava neki jezici nemaju izraze za njih pa tako posežu posuđivanju i prilagođavanju riječi stranog podrijetla, danas najčešće engleskog. Od nekih posuđenica tvore se i nazivi za srodne pojmove (npr. *business* – *businessman*) dok u domaćem jeziku to nije moguće što uvjetuje njihovu uporabu. Neki izrazi iz stranog jezika vremenom se počnu upotrebljavati i u drugim kontekstima pa se tako npr. *dealer* kao 'djelitelj' počeo upotrebljavati kao *diler* u smislu preprodavača droge. Treba napomenuti i stalnu izloženost engleskim riječima (osmozu) preko medija, interneta i literature. Sve veća izloženost engleskom jeziku, ponajviše kod mladih osoba, budući da su nove generacije informatički pismenije u odnosu na prošle, dovodi do spomenute jezične interferencije.

Dakako velik je razlog upotrebe stranih riječi, u ovom slučaju anglizama, ekonomičnost, ili lijenost govornika. Govornici su skloniji upotrijebiti riječ iz stranog jezika umjesto potpuno legitimnog domaćeg pandana samo zato što je ta riječ kraća od druge i zahtijeva manje vremena i

napora pri govoru. Dakako, neki su ekvivalenti predugi, a i nerijetko se govornicima čine „isforsirani“ pa ih nema smisla koristiti (npr. *bookmark* – oznaka mjesta čitanja, *blog* – internetski dnevnik). Zasigurno je jedan od najvećih razloga uporabe anglizama njihova privlačnost jer engleske riječi asociraju na globalno, moderno, razvijeno i inovativno, što je izuzetno korisno u marketingu pa je primjerice bolje upotrijebiti *pay per view* nego *plati pa gledaj*. Govornici žele obogatiti svoj govor i zvučati otmjenije, što se poklapa s psihološkim uzrokom jezične interferencije, a tu se može govoriti i o prestižu jer se anglizmima želi pokazati da je govornik moderan, obrazovan i dvojezičan.

Drljača Margić smatra kako je mogući uzrok upotrebe anglizama i purizam u hrvatskom jeziku, odnosno težnja čistoći, što je dovelo do toga da jezik govornicima, osobito mladima, zvuči „dosadno“. Mnogi govornici upotrebljavaju anglizme zato je njihovo značenje slabije od onoga u domaćem jeziku, što je najvidljivije u vulgarizmima i psovka pa će se tako u govoru često čuti riječi poput *fuck* i *shit*. Jedan je od razloga i precizno imenovanje pojmova što je karakteristično za informatičku tehnologiju pa se tako *sejvati* upotrebljava samo u kontekstu spremanja računalne datoteke odnosno izdavanje naredbe *save* (HJP¹, 2022). Stoga nije moguće reći da netko *sejva sobu*. U nekim slučajevima anglizmi nose više semema pa *cool* može značiti dobar, zabavan, opušten, itd., čime se jednim anglizmom mijenja nekoliko hrvatskih riječi, a kao još jedan razlog upotrebe anglizama nameće se i mogućnost igre riječima. Prilikom navođenja uzroka posuđivanja ne smije se zaboraviti na društvenu funkciju upotrebe anglizama. Pripadnici neke skupine, npr. vježbači koristit će anglizme jer njima pokazuju pripadnost toj skupini pa neće reći *potisak na klupi* nego *bench press* (Drljača Margić 2011: 58-63). Međutim, teza da se nešto ne može izreći na hrvatskom pa se zato koristi izvorna engleska riječ obična je „floskula“ jer se sve može reći na hrvatskom, samo je potrebno znanje i volja, ističe N. Opačić (2006: 27).

Frančić, Hudeček i Mihaljević (2006: 206-207) u svojoj knjizi navode dvije vrste razloga koji dovode do jezičnog posuđivanja: unutarjezične i izvanjezične. Unutarjezični razlozi odnose se na situacije kada u jeziku ne postoji odgovarajuća riječ za potrebni pojam pa dolazi do preuzimanja. U izvanjezične razloge svrstavaju se gospodarski, politički, kulturni, znanstveni i drugi čimbenici koji upućuju na potrebu za novom riječju. Želja za dokazivanjem i obogaćivanjem vokabulara također je jedan od razloga posuđivanja. Ulazak stranih riječi u hrvatski jezik Filipović pripisuje znanstvenicima i intelektualcima koji uglavnom unose stručne termine neprilagođene

¹ Hrvatski jezični portal; ovaj će se izvor do kraja rada označivati kraticom

sustavu jezika, a mediji zatim te riječi populariziraju i približavaju ih većem broju primatelja. Prema Filipovićevu mišljenju znanstvenici to čine iz dvaju opravdanih razloga:

1. misle da je nepotrebno trošiti trud i vrijeme na kovanje nove riječi jer pišu drugim stručnjacima koji će ih razumjeti,
2. novinari i stručnjaci su „u žurbi“ te im traženje odgovarajuće riječi ili smišljanje nove nije ekonomično nego za njih predstavlja gubitak vremena. Kao još jedan opravdani razlog mogla bi se dodati stilistička upotreba strane riječi (npr. *gradonačelnik – major*; publicistički stil pisanja dopušta veću slobodu autora pa se uporaba strane riječi može pripisati osobnom stilu autora i smatrati jednom od karakteristika njegovog stila) kod pisaca. (Filipović 1977: 141)

2.3. Dodiri jezika i vrste posuđivanja

Filipović tvrdi da je do izravnog dodira između engleskog i europskih jezika došlo rano, a razvoj britanskog kraljevstva i njegova moć te početak iseljništva u Sjedinjene Američke Države doveli su do sve većeg priljeva anglizama u europske jezike jer je sve veći broj govornika bio u izravnom dodiru s engleskim jezikom, čije su elemente onda i donijeli na prostor svoje države. (Filipović 1986: 50) Engleski jezik u tim je slučajevima jezik davatelj, dok su ostali jezici primatelji. Filipović navodi kako postoji posredno i neposredno posuđivanje. Ako jezik primatelj dolazi u dodir s jezikom davateljem preko jezika posrednika, radi se o posrednom posuđivanju. Još tada Filipović navodi masovne medije kao snažne posrednike, a danas je njihova uloga posrednika nemjerljivo veća, ponajprije zbog razvoja tehnologije i popularnosti interneta. Izravni dodir dvaju jezika, bez posrednika, označava neposredno posuđivanje i javlja se kod dvojezičnih govornika bez obzira na njegovo znanje stranog jezika, a u tom je slučaju jezik davatelj superiorniji jezik. (Filipović 1986: 51)

Neposredno posuđivanje vezano je uz iseljništvo i smjenu generacija pa tako prva generacija zna samo jezik primatelj i dolazi na strano područje; druga je generacija dvojezična jer je rođena na području jezika davatelja, a roditelji govore jezikom primateljem; a treća generacija uglavnom govori jezikom davateljem jer nije od roditelja naučila njihov materinski jezik, a na području gdje žive nema potreba za govorenje tim jezikom. (Filipović 1986: 51) Na području današnje Republike Hrvatske neposredno se posuđivanje uglavnom može povezati s njemačkim jezikom zbog odlaska na rad u njemačko govorno područje, dok se engleski jezik prije povezuje s

posrednim posuđivanjem jer kroz povijest nije bilo mnogo izravnih kontakata s engleskim jezikom. Problematika posredništva vidi se kod anglizama jer su u hrvatski jezik prije Drugog svjetskog rata ulazili putem posrednika, najčešće preko njemačkog i francuskog, pa se ne može sa sigurnošću znati podrijetlo pojedine riječi. (Sočanac 1994: 226) Frančić, Hudeček i Mihaljević (2006: 208) donose i treći način jezičnog posuđivanja – kružno posuđivanje. Radi se o rijetkim slučajevima i uglavnom se u hrvatskom to posuđivanje odnosi na dijalekte. Kao primjer navodi se francuska riječ *realiser* ('ostvariti') koja je posuđena u engleski i promijenila je značenje ('shvatiti' – *realise*), a zatim se vratila u francuski jezik s tim, promijenjenim, značenjem.

Filipović navodi kako ponekad dolazi do poteškoća u određenju je li neki element preuzet u drugi jezik jer element prilikom prijelaza između jezika može zadržati elemente jezika davatelja, a da bi taj preneseni element ušao u širu upotrebu, moraju ga početi upotrebljavati i ostali govornici, a ne samo oni koji su ga uveli u jezik. Ovdje se može uputiti na Saussureovu dihotomiju *langue - parole* (jezik - govor) jer se radi o prijelazu strane riječ iz govora u jezik. Tri su razine u tom procesu prijelaza: 1. upotreba neadaptirane strane riječi u govoru dvojezičnog govornika (izmjena koda), 2. preklapanje dvaju jezika (interferencija), 3. potpuno uklapanje strane riječi u jezik primatelj kada je riječ postala posuđenicom (integracija). (Filipović 1986: 38) Da bi neki element postao posuđenica, odnosno da bi riječ ušla i asimilirala se u jezik davatelj, mora doći do procesa prilagodbe na više razina (ortografskoj, fonološkoj, morfološkoj, semantičkoj, sintaktičkoj, leksičkoj i stilističkoj), a o tome će se više reći u radu.

2.4. Posuđivanje i leksik

Rudolf Filipović navodi kako je rječnik nekog jezika (leksik) slobodna i otvorena cjelina koja stalno može primati nove članove (riječi i značenja) i koja se može neograničeno širiti i sužavati pa on tako daje tri mogućnosti u slučaju potrebe nove riječi u svrhu imenovanja novog predmeta ili pojma:

1. stvaranje nove riječi od elemenata latinskog i grčkog ili od elemenata koji su otprije u jeziku
2. mijenjanje značenja postojeće riječi
3. posuđivanje riječi iz stranog jezika, obično iz onoga odakle predmet ili pojam potječe (Filipović 1977: 138-139).

U trećoj se skupini može govoriti o anglicizmima i pseudoanglicizmima, a posuđivanje se uglavnom odnosi na leksik, dok je morfološko i fonološko posuđivanje rijetko i radi se o iznimkama jer su to zatvoreni sustavi. (Filipović 1986: 25)

Autorice *Normativnosti i višefunkcionalnosti u hrvatskome standardnom jeziku* Frančić, Hudeček i Mihaljević (2006: 206) jezično posuđivanje određuju kao „preuzimanje neke jezične jedinice iz jednog jezika u drugi“, a govore da se posuđivati mogu ne samo riječi, nego i čitave sintaktičke konstrukcije. Govore i da ne bi trebalo govoriti o posuđivanju jer riječ koju jezik davatelj posuđuje jeziku primatelju i dalje ostaje u tom jeziku pa bi prikladnije bilo govoriti o davanju i primanju, a posuđenice bi trebalo nazivati *primljenicama*. Danas najčešće dolazi do posuđivanja riječi iz stranih jezika, a zatim do njihova prilagođavanja jeziku primatelju prema zakonitostima tog jezika. Filipović (1977: 139) tvrdi da se problem ne nalazi u posuđivanju riječi, nego u bespotrebnoj uporabi stranih riječi jer se time narušava razvoj leksika vlastitog jezika i tomu treba stati na kraj.

Engleske posuđenice prvo su se pojavile u francuskom jeziku, a zatim su se raširile i na ostale europske jezike pa tako danas možemo čuti hibridne nazive jezika poput *Hunglish* (mađarski + engleski) i *Spanglish* (španjolski + engleski), a neki jezikoslovci danas govore i o *Croanglishu*, odnosno *hrengleskom*. (Filipović 1977: 142)

2.5. Posuđivanje u hrvatskom jeziku

Zbog različitih društveno-povijesnih i političkih okolnosti hrvatski govornici bili su u izravnom ili neizravnom dodiru s drugim jezicima pa ne čudi velik broj tuđica. Posuđivalo se iz njemačkog, talijanskog, mađarskog, turskog, francuskog i češkog, a u novije vrijeme najviše iz engleskog jezika. Jezično posuđivanje vidi se i na karti Hrvatske pa je tako primjerice područje Dalmacije „zaslužno“ za priljev talijanizama, što pokazuje povezanost regija i jezika. (Skelin Horvat 2005: 95)

Krajem dvadesetog stoljeća Hrvatska je napustila komunistički politički sustav i postala je republika i demokratska zajednica pa se otvorenost prema drugim državama ogleda i u otvorenosti prema drugim jezicima, a snažan razvoj tehnologije i znanosti stvorio je potrebu za novim riječima. U tome se engleski jezik pokazao kao najveći jezik davatelj. (Skelin Horvat 2005: 98) Jezični

purizam u tom je razdoblju bio snažan i na anglizme se gledalo kao na veliku prijetnju, ali njihov ulazak u hrvatski jezik nije se mogao spriječiti. Uz anglizme najviše se pozornosti pridavalo srbizmima, što je posljedica sociopolitičke situacije i zajedničke državotvorne zajednice. Težnja da se uklone srbizmi iz jezika prenijela se i na ostale europske jezike. (Skelin Horvat 2005: 98-99) Usporedbom dvaju razdoblja (od 1970. do 2000. i od 2000. do 2005.) pokazalo se da je priljev anglizama u hrvatski jezik znatan, što dovodi do zaključka kako purizam nije bio *uspješan* prema anglizmima u odnosu na ostale internacionalizme. (Skelin Horvat 2005: 102) Skelin Horvat svojom je analizom korpusa pokazala kako na leksik nekog jezika ogroman utjecaj imaju društveno-povijesne i političke okolnosti te da se te promjene najviše vide u leksiku jezika. Mnogo je anglizama dolazilo u hrvatski jezik iz područja sporta, a danas ih najviše dolazi iz industrije zabave, odnosno iz kanala telekomunikacije te interneta (Opačić 2006: 22). Pokazalo se kako se ne mora na riječi stranog porijekla gledati kao na “nešto najgore“, nego da se s njima treba strpljivo postupati i postupno tražiti domaće zamjene, što potvrđuju riječi *printer* i *pisač*; iako se obje riječi i dalje upotrebljavaju, hrvatska je zamjena česta (Opačić 2006: 23).

Globalizacija danas ima veliku ulogu u svemu pa ne čudi da najveća vojno-politička sila, Sjedinjene Američke Države, predstavlja jedan od najvećih izvora novih riječi budući da proizvodi nove tehnologije i sjedište je velikih multinacionalnih kompanija. (Opačić 2006: 23) Onaj tko je najjači vodi i svijet pa je stoga očekivano da će se većina svjetske komunikacije voditi upravo na jeziku tog vođe, a to je danas (američki) engleski jezik. Globalizacija i razvoj tehnologije „odabrali“ su engleski jezik kao temeljni, a ako *gazda* neke kompanije odluči upotrebljavati taj jezik u svojim proizvodima, onda je uobičajeno da će to činiti i korisnici jer su to primorani činiti. (Opačić 2006: 23) Primjerice, da su velike tehnološke kompanije poput Applea, Microsofta, Meta (bivši Facebook) ili kompanije iz industrije video igara stvarale svoje proizvode i temeljile ih na švedskom jeziku, danas bi švedski jezik bio daleko rasprostranjeniji i imao bi veću govornu zajednicu te se može pretpostaviti da bi bio kao što je engleski jezik danas. N. Opačić navodi kako „Hrvatska u tom smislu pripada onim zemljama koje nekritično upravo hrle prema svemu što je tuđe, a to ima korijene u našoj često povodljivoj pomodnosti, u snobizmu, ali i u vrlo rasprostranjenoj duhovnoj lijenosti i konformizmu.“ (Opačić 2006: 24) Veličina naroda ne uvjetuje težnju za izgrađivanjem vlastitog jezika pa primjerice Slovenija, kao manja zemlja od Hrvatske, ima kudikamo bolji odnos prema svojem standardnom jeziku. (Opačić 2006: 24) „Globalizacija je utjecala i na sve jezike tzv. razvijenoga svijeta. U tom se kontekstu često govori o internacionalizaciji jezika, što je zapravo tek eufemizam za angloamerikanizaciju. Ulogu globalnoga jezika preuzeo je engleski jezik [...] i utjecaj engleskoga jezika vidljiv je u svim

slavenskim jezicima, i to najviše na leksičkoj, tvorbenoj i semantičkoj razini.“ (Golub i Horvat 2010: 1-2)

3. Jezični purizam

Sve veći priljev stranih riječi u neki jezik može dovesti do purističkih nastojanja, a pretjerani purizam može biti i loša pojava. Vlatka Štimac u svojem radu prikazuje klasifikaciju purizma G. Thomasa na:

1. ksenofobični purizam – pretjerivanje u zamjeni stranih riječi domaćim
2. antipurizam – prihvaćanje svih posuđenica
3. elitistički purizam – odbacuje sve što pripada supstandardnoj ili regionalnoj upotrebi (Thomas 1991, prema Štimac 2003: 95)

Purizam ne označuje samo smanjenje utjecaja stranog leksika, nego i općenito nastojanje oko jezične pravilnosti, a kraj 20. stoljeća u hrvatskoj lingvistici obilježilo je više jezičnih savjetnika s purističkim tendencijama (Štimac 2003: 95). Marija Turk (1996: 64) u svojem radu navodi kako se purizmom smatra netolerantnost, isključivost i težnja ka uklanjanju iz nekog jezika svih elemenata koji su nastali kao posljedica kulturnih, civilizacijskih ili jezičnih dodira. Purizam je čvrsto vezan uz jezičnu normu, koja jeziku daje stabilnost i omogućuje njegovo daljnje razvijanje i zadovoljavanje društvenih, znanstvenih, kulturnih i gospodarskih potreba. On je dijelom statičan jer se odnosi na uporabu samo onih elemenata koji pripadaju određenom jeziku. Turk (1996: 64) tvrdi da purizam ne treba gledati kroz sustavne ili funkcionalne norme koje ograničuju upotrebu jezika i propisuju što je dobro i primjereno, a što ne, već ga treba promatrati kroz stilističke norme koje se temelje na načelu „ovo je dobro tu, ono je dobro tamo“, čime se nudi izbor i smanjuje se broj „grešaka“ u upotrebi. Purizam je uglavnom vezan uz politiku i određenu ideologiju, a politička se uvjerenja kroz purizam najviše osjećaju u leksiku nekog jezika, koji je najpodložniji promjenama, vanjskim utjecajima te manipulaciji jer je otvorena cjelina za razliku od fonološkog i gramatičkog sustava gdje se promjene događaju vrlo sporo ili ih uopće nema. (Turk 1996: 95) Purizam ne označava samo borbu protiv posuđenica i tuđica, nego i protiv bilo kojeg elementa koji ne pripada jeziku, bio to neologizam, posuđenica ili kalk. Purizam je dio svakog jezika, a jači je u onim jezicima koji su bili simbol nacionalnog jedinstva, razvoja i identiteta i koji su služili u borbi za samostalnošću države. Stoga ne čudi da je jezični purizam u hrvatskom jeziku značajan,

pogotovo uzme li se u obzir činjenica da je hrvatski jezik kroz povijest bio korišten kao politički alat. (Turk 1996: 65-66)

Danas je odnos prema purizmu različit pa postoje izrazito strogi jezici, poput Islanda, koji ne dopuštaju nikakvo leksičko posuđivanje, osobito u odnosu na anglizme (u novije vrijeme). Borbu protiv anglizama vodili su mađarski, češki, a osobito francuski jezik, čiju je čistoću francuska vlada nastojala održati osnivanjem posebnog jezičnog komiteta za borbu protiv anglizama te propisivanjem zakona i kazni za njihovu upotrebu. S druge strane, postoje i blagi jezici, poput njemačkog, švedskog, talijanskog i naročito portugalskog, koji na anglizme gledaju blagonaklono. (Turk 1996: 66-67)

3.1. Purizam u hrvatskom jeziku

U hrvatskom jeziku postoji duga puristička tradicija, a najveća se „borba“ vodila protiv posuđenica, prevedenica, neologizama i dijalektizama. Prvo su to bili turcizmi, zatim germanizmi, talijanizmi, latinizmi i hungarizmi, a u zadnjih stotinjak godina fokus je stavljen na srbizme i anglizme. (Turk 1996: 68)

Odabir štokavštine kao temelja standardnog jezika značio je čišćenje jezika od kajkavizama i čakavizama, ali pokazalo se da je dosta dijalektizama ostalo u standardnom jeziku. Turk navodi Petra Zoranića, Josipa Barakovića, Pavla Rittera Vitezovića, Antuna Kanižlića, Blaža Tadijanovića, Antuna Matiju Reljkovića, Josipa Đurkovečkog, Ivana Mažuranića, Bogoslava Šuleka, Dragutina Parčića, Frana Kurelca kao književnike i jezikoslovce koji su u svojim radovima implicitno zagovarali purizam. Uzlet vukovaca i odabir novoštokavskog kao osnovice doveo je do promicanja štokavskog, eksplicitnog, purizma čiji su zagovornici u svojim djelima bili Tomo Maretić i Ivan Broz.

Zalaganje za jezičnu čistoću i odvajanje od srpskog jezika vidjelo se na početku 20. stoljeća u djelima Ivana Milčetića, Nikole Andrića i Vatroslava Rožića. Nakana da se stvori jedinstveni jugoslavenski, hrvatsko-srpski jezik, dovela je do još većih problema i razilaženja u stavovima. Razdoblje Nezavisne Države Hrvatske obilježio je snažan jezični te politički obojani purizam, a velika je pozornost bila na srbizmima. U drugoj Jugoslaviji hrvatski jezik ulazi u krizu, a odnos prema posuđenicama liberalniji je. Napuštanje Jugoslavije i osnivanje samostalne države pokrenuo je oživljavanje hrvatskih leksema. (Turk 1996: 68-76)

Odnos prema posuđenicama različit je i ovisan o kontekstu pa se tako neke riječi odbacuju i zamjenjuju domaćim riječima, a neke se prihvaćaju (npr. *atmosfera* i *ozračje*; oba se naziva

upotrebljavaju radi veće preciznosti izražaja pa se *atmosfera* upotrebljava u astronomiji, meteorologiji i geografiji, a hrvatski termin *ozračje* determinologizacijom zadobiva sekundarno značenje situacije ili okolnosti). Posuđenice se prihvaćaju kada ne postoji odgovarajuća zamjena (npr. *vena*), a kada postoji, kontekst određuje njihovu prihvatljivost. (Turk 1996: 76)

M. Turk (1996: 97) o tome kaže: „Pristupa li se jezičnim činjenicama funkcionalno, u prvi će plan doći pozitivne konotacije pojma jezičnog purizma i neće biti mjesta negativnim konotacijama koje se tradicionalno stavljaju u prvi plan, pa se jezični purizam smatra nepoželjnom pojavom.“

Frančić, Hudeček i Mihaljević (2005: 206) navode kako postoje osnovna pravila jezičnog purizma:

1. ne treba upotrebljavati stranu riječ ako postoji dobar ekvivalent
2. ne treba upotrebljavati dijalektizme ako postoji dobra riječ iz standardnog jezika
3. ne treba upotrebljavati istoznačne novotvorenice ili prevedenice ako postoji dobra standardna riječ
4. bitno je težiti ka što većoj stabilnosti norme standardnog jezika.

3.1.1. Jezični purizam i savjetništvo u hrvatskom jeziku

Do jačanja jezičnog purizma dolazi već početkom 20. stoljeća, a purističke tendencije i zagovaranje jezične čistoće potvrđuju se u izdavanju jezičnih savjetnika. Kroz četiri razdoblja jezičnog savjetništva jezični purizam u hrvatskom jeziku prošao je razne faze pa se u prvom razdoblju „bori“ protiv kajkavizama, bohemizama, germanizama i rusizama i teži se štokavskom purizmu. U drugom razdoblju jezičnog savjetništva, koje označava razdoblje oko Drugog svjetskog rata, dolazi do diferenciranja od srpskog jezika i naglašavanja razlika između hrvatskog i srpskog.

Treće razdoblje, obilježeno novosadskim dogovorom i *Deklaracijom o nazivu i položaju hrvatskoga književnog jezika*, opet se dotiče štokavskog purizma, a pozornost se pridaje i tuđicama te potrebi njihove zamjene domaćim riječima.

Četvrto je razdoblje jezičnog savjetništva najplodonosnije, a obilježeno je purističkim tendencijama u odnosu na srpski jezik, uvelike potaknuto Domovinskim ratom budući da je Srbija bila agresor. Nagli razvoj računalne tehnologije i sve veća popularnost engleskog jezika dovela je do priljeva anglizama pa se izdaju i savjetnici koji propisuju domaće zamjene kako bi se smanjio ulazak tuđica u hrvatski jezik. Završetak rata i osnivanje samostalne države omogućilo je

jezikoslovcima slobodno iznošenje vlastitih ideja i stavova budući da više nisu bili u strahu od eventualnog političkog progona zbog širenja separatističkih ideja. „Jezični je purizam još početkom standardnoga razdoblja od praktičnoga postao teorijski, a u dvadesetom je stoljeću postao savjetnički.“ (Rišner 2005: 367-393)

Štimac je u svojem radu analizom korpusa utvrdila da jezični savjetnici i njihovi autori ne odbacuju strane riječi bez razloga, već to čine na osnovi znanstvenih načela čime podupiru ispravnost svojih rješenja. Uporaba riječi ovisi o tome je li riječ svrhovita u komunikaciji i je li primjerena određenom funkcionalnom stilu. Analizirani su savjetodavci također pokazali nepoželjnost višeznačnosti i homonimije, osobito u sportskom i računalnom nazivlju. Štimac (2003: 100-101) tvrdi kako i dalje u hrvatskom leksiku ima puno posuđenica koje nemaju dobru domaću zamjenu pa se upotrebljavaju u hrvatskom jezičnom sustavu.

4. Posuđenice

4.1. Podjela posuđenica

Jedan od načina podjele posuđenica odnosi se na jezik iz kojega riječi potječu pa tako postoje: anglicizmi (riječi iz engleskoga jezika), bohemizmi (riječi iz češkog jezika), galicizmi (riječi iz francuskog jezika), germanizmi (riječi iz njemačkog jezika), grecizmi (riječi iz grčkog jezika), hispanizmi (riječi iz španjolskog jezika), hungarizmi (riječi iz mađarskog jezika), latinizmi (riječi iz latinskog jezika), luzitanizmi (riječi iz portugalskog jezika), polonizmi (riječi iz poljskog jezika), rusizmi (riječi iz ruskog jezika), srbizmi (riječi iz srpskog jezika), talijanizmi (riječi iz talijanskog jezika), turcizmi (riječi iz turskog jezika) itd. (Frančić, Hudeček i Mihaljević 2005: 208)

Tuđom riječju smatra se ona riječ koja uopće nije prilagođena hrvatskom jeziku, a takve se riječi treba pisati kurzivom u pismu. (npr. Sudac nije svirao *offside*)

Internacionalizmi ili europeizmi riječi su međunarodnog porijekla koje se nalaze u većini europskih jezika, a najčešće se radi o riječima latinskog i grčkog porijekla (npr. *republika, politika, demokracija*). Prihvatljivost internacionalizama u hrvatskom jeziku ovisi o funkcionalnom stilu u kojem se riječ upotrebljava pa su oni sasvim prihvatljivi u književnoumjetničkom i razgovornom stilu, a česti su i nepotrebni u znanstvenom. U standardnom ih jeziku treba izbjegavati i nastojati zamijeniti domaćom riječju. (Frančić, Hudeček i Mihaljević 2005: 208-212)

Posuđenice kojima se označavaju posebnosti pojedinih naroda nazivaju se egzotizmima, a nemoguće ih je zamijeniti domaćim riječima (npr. *votka, avokado, banana*).

4.1.1. Podjela prema stupnju prilagođenosti

Posuđenice koje su prilagođene na ortografskoj, ali ne i ostalim razinama, nazivaju se tuđicama (npr. *bicikl, softver, hardver*). Posuđenice koje su prilagođene na svim, osim na jednoj razini nazivaju se prilagođenicama i teže ih je prepoznati (npr. *gem, aerobika, tinejdžer*.) Riječi koje su se potpuno uklopile u jezični sustav nazivaju se usvojenicama i ne razlikuju se od izvornih riječi, a govornici ih ne smatraju stranim (npr. *krevet, šećer, barut*).

4.1.2. Posebne skupine posuđenica

Prevedenice su riječi nastale doslovnim prevođenjem strane riječi, a dijeli ih se na prevedenice u užem smislu, koje krše tvorbena pravila jezika primatelja (npr. *neboder – skyscraper*), te na prevedenice u širem smislu, odnosno tvorenice nastale pod utjecajem drugog jezika (npr. *printer, preglednik*) (Frančić, Hudeček i Mihaljević 2005: 210). Značenjske posuđenice odnose se na situaciju kada riječ u jednom jeziku preuzme samo značenje iz nekog drugog jezika i time proširi svoje osnovno značenje (npr. riječ *virus* u informatičkom nazivlju ili *zvijezda* u sportskom).

„Jezično je posuđivanje proces koji je prisutan u svim jezicima kroz čitavu njihovu povijest i posljedica je različitih civilizacijskih i kulturnih dodira. Potpunu "čistoću" vlastita jezika mogla bi, hipotetički gledano, postići samo potpuno izolirana zajednica, što je u današnje vrijeme nemoguće i svakako nije cilj kojemu bi trebalo težiti.“ (Sočanac 1994: 227) Može se napraviti razdioba među jezicima i podijeliti ih na one koji su vrlo slobodno preuzimali riječi iz drugih jezika, poput engleskog, te na one koji su se borili za jezični purizam i traženje zamjena za strane riječi, poput hrvatskog. (Sočanac 1994: 227)

5. Anglizmi

Rudolf Filipović (1990: 17) anglicizmima smatra sve riječi preuzete iz engleskog jezika, koje se odnose na predmet, ideju ili pojam kao sastavni dio engleske civilizacije. Sve posuđenice

koje izvorno dolaze iz engleskog jezika, posuđenice koje su preuzete iz engleskog te pojmovi i predmeti koji čine sastavni dio života i kulture Engleske i Amerike svrstavaju se u anglizme.

Lelija Sočanac upotrebljava termin anglicizam i navodi kako je to riječ preuzeta iz engleskog govornog područja bez obzira na geografski položaj. Navodi skupine prema kojima se oni dijele pa u prvu skupinu pripadaju riječi koje se odmah prepoznaju kao anglicizmi, a anglosaksonskog su podrijetla. Druga skupina označava dio engleskog leksika romanskog podrijetla, gdje dolazi do problema etimološke prirode jer se ne može sa sigurnošću reći radi li se o anglizmu ili romanizmu. Neologizmi tvoreni od elemenata iz klasičnih jezika čine treću skupinu. (Sočanac 1994: 225-226)

5.1. Prilagodba anglizama

Filipović (2005: 9) navodi kako treba razlikovati primarnu i sekundarnu adaptaciju stranih riječi. Primarna, kao što naziv govori, dolazi prije sekundarne, a razlikuje se od nje po tome što se javlja u dvojezičnoj sredini gdje se jezik davatelj i jezik primatelj izravno dodiruju. Tom adaptacijom nastaju replika i kompromisna replika. Replika je riječ posuđena iz stranog jezika kako ju izgovaraju govornici jezika davatelja, a kompromisna je replika preuzeta riječ koja na prijelazu između dvaju jezika zadržava neke elemente jezika davatelja. Sekundarna adaptacija javlja se u jednojezičnoj sredini jezika primatelja, a anglizam se potpuno prilagodio sustavu jezika primatelja i podložan je promjenama kao ostatak leksika.

Adaptacija anglizama odvija se na četirima razinama – ortografskoj, fonološkoj, morfološkoj i semantičkoj. Prikaz adaptacije anglizama koji slijedi temelji se na postavkama koje je Rudolf Filipović iznio u svojim knjigama *Teorija jezika u kontaktu* (1986.) i *Engleski element u hrvatskome i ruskom jeziku* (2005.). Budući da se radi o vrlo sličnim postavkama i primjerima, nastavak ovog dijela rada oslonit će se na potonju knjigu.

5.1.1. Ortografska razina

Ortografska razina odnosi se na određivanje osnovnog oblika anglizma, a temelji se na četirima načelima:

1. ortografija anglizma oblikuje se prema izgovoru modela – engleski se grafemi predstavljaju hrvatskim
2. ortografija anglizma oblikuje se prema ortografiji modela, ali se grafemi engleskog zamjenjuju grafemima hrvatskog jezika
3. ortografija anglizma oblikuje se djelomično prema prvom, a djelomično prema drugom načelu
4. ortografija anglizma oblikuje se pod utjecajem jezika posrednika (Filipović 2005: 10).

Razlika između engleskog i hrvatskog jezika vidi se i u abecedi tih dvaju jezika pa se grafemi *q*, *w*, *x*, i *q* iz engleske abecede ne nalaze u hrvatskoj, a grafemi *č*, *ć*, *dž*, *đ*, *lj*, *nj*, *š* i *ž* iz hrvatske se ne nalaze u engleskoj.

Prvo načelo prilagodbe stvara probleme pri izjednačavanju jer engleski fonološki sustav sadrži 14 fonema više nego hrvatski pa se ne može uvijek naći zamjena jedan za jedan. Ipak, to je načelo prilagodbe najčešće, a temelji se na tri tipa transfonemizacije. Prvi je slučaj (nulta transfonemizacija) kada se engleski fonem zamjenjuje hrvatskim koji je najbliži po opisu, a radi se o pet samoglasničkih (/i:/ > /i/, /e/ > /e/, /ʌ/ > /a/, /ɔ:/ > /o/ i /u:/ > /u/) te 15 suglasničkih fonema (/b/ > /b/, /g/ > /g/, /m/ > /m/, /n/ > /n/, /f/ > /f/, /v/ > /v/, /l/ > /l/, /h/ > /h/, /s/ > /s/, /z/ > /z/, /ʃ/ > /s/, /ʒ/ > /ž/, /tʃ/ > /č/, /dʒ/ > /dž/ i /j/ > /j/). U drugom slučaju (kompromisna transfonemizacija) prilagodbe prema izgovoru modela fonemi engleskog djelomično se podudaraju s fonemima hrvatskog jezika (/a:/ > /a/, /æ/ > /e/, /ɪ/ > /i/, /ɒ/ > /o/ i /ʊ/ > /u/). U trećem se slučaju, slobodnoj transfonemizaciji, fonemi uopće ne podudaraju između jezika, a radi se o vokalima (/ə/ > /er/ i /ɜ:/ > /er/, /or/) i dvoglasničkim fonemima (diftnozima) (/aɪ/ > /aj/, /aʊ/ > /ov/, /eɪ/ > /ei/, /ɔɪ/ > /oj/, /oʊ/ > /ou/, /v/, /əʊ/ > /o/, /iə/ > /i/, /eə/ > /e/, /ʊə/ > /u/).

Neki od primjera riječi nastali prilagodbom po prvom načelu jesu plej (*play* /pleɪ/), šerif (*sheriff* /'ʃerɪf/), skvoš (*squash* /skwɒʃ/), meč (*match* /mætʃ/), šut (*shoot* /fu:t/), tim (*team* /ti:m/)...

Primjeri za drugo načelo, prilagodbu prema ortografiji modela, bili bi gangster (eng. *ganster*), modem (eng. *modem*), tandem (eng. *tandem*), start (eng. *start*), fitnes (eng. *fitness*), reli (eng. *rally*), boks (eng. *box*), kros (eng. *cross*), reket (eng. *racquet*), sprint (eng. *sprint*)...

Treće načelo, prilagodba kombinacijom izgovora i ortografije, može biti izveden na dva načina:

1. prvi se dio anglizma oblikuje prema izgovoru, a drugi prema ortografiji (npr. *rating* > *rejting*),
2. prvi se dio anglizma oblikuje prema ortografiji, a drugi prema izgovoru (npr. *offside* > *ofsajd*).

Ulogu jezika posrednika u zadnjem principu prilagodbe anglicizama u hrvatskom jeziku uglavnom su imali njemački (npr. *bluff* > *blef*, *yacht* > *jahta*), *šport* > *šport*) i francuski jezik (npr. *jury* > *žiri*, *reportage* > *reportaža*, *champion* > *šampion*). (Filipović 2005: 9-22)

Prilikom prilagodbe na ortografskoj razini jedna od većih razlika engleski su dvostruki suglasnici (npr. *cross* > *kros*, *dribble* > *dribl*, *football* > *fudbal*, *jogging* > *džoging*, *rally* > *reli*, *volley* > *volej*).

4.1.2. Fonološka razina

Promjene na fonološkoj razini odnose se na formiranje i prilagođavanje izgovora anglicizma u jeziku primatelju, a promjene koje se odnose na izgovor spadaju na razinu transfonemizacije.

Kao što je rečeno, engleska abeceda te engleski fonološki sustav razlikuju se od hrvatskog, a najveća se razlika vidi u broju fonema jer u engleskom postoji 45 fonema (12 samoglasnika, 9 dvoglasnika i 24 suglasnika), a u hrvatskom postoji 32 fonema (ubrajajući slogotvorno /t/ i dvoglasnik /ie/). Dvanaest samoglasnika /æ/, /a:/, /ʌ/, /e/, /i:/, /ɪ/, /ɔ/, /ɔ:/, /ʊ/, /u:/, /ɜ:/ i /ə/ i osam dvoglasnika (/aɪ/, /aʊ/, /eɪ/, /ɔɪ/, /əʊ/, /ɪə/, /eə/ i /uə/) čine razliku među vokalima pa se engleski dvoglasnici mijenjaju istim ili najbližim fonemima iz hrvatskog ili se reduciraju u hrvatske samoglasnike. (Filipović 2005: 23-28)

Transfonemizacija se sastoji od:

1. nulte transfonemizacije – opisi fonema modela (gotovo) jednaki su fonemima jezika primatelja; nema promjena:
 - *beat* /bi:t/ > *bit*
 - *rugby* /rʌɡbi/ > *ragbi*
 - *golf* /ɡɔlf/ > *golf*
 - *match* /mætʃ/ > *meč*
 - *show* /ʃəʊ/ > *šou*
 - *clinch* /klɪntʃ/ > *klinč*
 - *smash* /smæʃ/ > *smeč*
 - *dress* /dres/ > *dres*
 - *jog* /dʒɔɡ/ > *džogirati*
2. kompromisna transfonemizacija – neki fonemi između jezika davatelja i primatelja se ne poklapaju; djelomična adaptacija:
 - *play* /pleɪ/ > *plej*

- *volley* /*voleɪ*/ > *volej*
 - *foul* /*faʊl*/ > *faul*
 - *polo* /*polo*/ > *polo*
3. slobodna transfonemizacija – fonemi jezika davatelja ne postoje u jeziku primatelju i potrebna je adaptacija; izgovor anglicizma formira se prema ortografiji modela (Filipović 2005:11):
- *corner* /*ˈkɔː.nər*/ > *korner*
 - *goal* /*gəʊl*/ > *gol*
 - *out* /*aʊt*/ > *aut*
 - *rating* /*ˈreɪ.tɪŋ*/ > *rejting*
 - *champion* /*ˈtʃæm.pi.ən*/ > *šampion*
 - *steward* /*ˈstjuː.əd*/ > *stjuard*
 - *welter* /*ˈwel.tər*/ > *velter*

Osim transfonemizacije, treba paziti i na razlike u naglašavanju jer engleski jezik ima jedan naglasak, dok ih hrvatski ima četiri. Također, naglasak u engleskom jeziku može stajati na svakom slogu u riječi – slobodan je, a u hrvatskom postoje ograničenja (npr. posljednji je slog višesložnih riječi nenaglašen) (Filipović 2005: 28-30).

4.1.3. Morfološka razina

Morfološka razina, odnosno transmorfemizacija, odnosi se na promjene kojima anglicizam prelazi iz jednog jezika u drugi i adaptira se prema zakonitostima morfologije jezika primatelja. Te se promjene odnose na usklađivanje morfoloških sustava, odnose se na osnovni oblik posuđenice koja može doći kao slobodni morfem ili kao skup slobodnog i vezanog morfema. Transmorfemizacija se sastoji od:

1. nulte transmorfemizacije – anglicizam je slobodni morfem; nema potreba za adaptacijom
2. kompromisne transmorfemizacije – anglicizam zadržava fonološki adaptiran vezani morfem iz jezika davatelja, ali nije u skladu s morfološkim sustavom jezika primatelja
3. potpune transmorfemizacije – svi vezani morfemi jezika davatelja koji nemaju potpune ekvivalente u jeziku davatelju mijenjaju se vezanim morfemima jezika primatelja; potpuna adaptacija.

Nulta transmorfemizacija odnosi se uglavnom na imenice i pridjeve, a glagoli njome uopće nisu zahvaćeni (npr. *bridge* > *bridž*, *club* > *klub*, *foul* > *faul*, *league* > *liga*, *tennis* > *tenis*, *team* > *tim*). Ponekad se dočetak posuđenice ne podudara ni s jednim dočetkom u hrvatskom jeziku (npr. *interview* > *intervju*, *volley* > *volej*).

Djelomična (kompromisna) transmorfemizacija označava posuđivanje slobodnog morfema s vezanim morfemom, koji je fonološki adaptiran, ali nije u skladu s morfološkim sustavom hrvatskog jezika (npr. *outsider* > *autsajd-er*, *bodybuilder* > *bodibild-er*, *finalist* > *final-ist*, *jogging* > *džog-ing*, *playmaker* > *plejmejk-er*, *stopper* > *stop-er*, *sprinter* > *sprint-er*).

Potpuna transmorfemizacija označava zamjenu morfema iz engleskog jezika istoznačnim hrvatskim morfemom čime se riječ potpuno adaptira u sustav hrvatskog jezika (npr. *(to)box* > *boks-ati*, *(to)dribble* > *dribl-ati*, *(to)lob* > *lob-ati*, *(to)train* > *tren-irati*, *(to)smash* > *smeč-irati*). (Filipović 2005: 36-37)

Treba napomenuti razliku u infinitivu između engleskog i hrvatskog jezika jer je u engleskom jeziku infinitiv uglavnom jednak obliku imenice, dok je u hrvatskom infinitiv određen nastavcima *-ti* ili *-ći*. Razlika također postoji i u kategoriji glagolskog vida budući da se u engleskom vid izražava ili kontekstom ili predmetkom/umetkom (Duras 2019: 29). Glagolski anglicizmi mogu se svrstati u tri kategorije po vidu: vidski parovi (*train* > *trenirati/istrenirati*), jednovidne glagole (*box* > *boksati*) i dvovidne glagole, koji su najbrojniji (*start* > *startati*). Prijelaz iz dvovidnog glagola u svršeni glagol obavlja se dodavanjem predmetka (npr. *trenirati* > *istrenirati*) (Filipović 2005: 48-50). Najčešći su dometci u tvorbi glagolskih anglicizama: *-ati* (*dribl-ati*), *-irati* (*faulirati*), *-izirati* (*standardizirati*) i *-ovati* (*mitingovati*), a najčešći su predmetci: *iz-* (*istrenirati*), *na-* (*nabildati*), *po-* (*posprejati*), *pre-* (*pretrenirati*), *pro-* (*promiksati*), *u-* (*umiksati*) i *-de* (*dekodirati*) (Filipović 2005: 43).

4.1.4. Značenjska razina

Semantička razina, transemantizacija, odnosi se na promjene značenja u procesu adaptacije, a sadrži pet vrsta promjena. Promjene su sljedeće:

1. semantička ekstenzija – suženje ili proširenje značenja anglicizma
 - a. nulta semantička ekstenzija
 - b. suženje značenja (primarna adaptacija):
 - i. suženje značenja u broju

- ii. suženje značenja u značenjskom polju
- c. proširenje značenja (sekundarna adaptacija):
 - i. proširenje značenja u broju:
 - ii. proširenje značenja u značenjskom polju
- 2. elipsa
- 3. metonimija
- 4. metafora
- 5. pejorizacija.

Nulta semantička ekstenzija, zadržavanje izvornog značenja, vrlo je česta u anglicizmima u hrvatskom jeziku. Prema Filipoviću (2005: 51-55) sljedeće kategorije najčešći su reprezentativni primjerci nulte semantičke ekstenzije: hrana i piće (*gin* > *džin*, *hamburger* > *hamburger*, *tonic* > *tonik*, *whiskey* > *viski*), informatika (*e-mail* > *e-mail*, *hardware* > *hardver*, *scanner* > *skener*), sport (*aerobic* > *aerobik*, *hockey* > *hokej*, *uppercut* > *aperkat*, *water-polo* > *vaterpolo*), glazba (*pop* > *pop*, *punk* > *punk*, *swing* > *sving*, *techno* > *techno*), igre (*bridge* > *bridž*, *poker* > *poker*), zanimanja i obilježja ljudi (*gangster* > *gangster*, *sherrif* > *šerif*, *teenager* > *tinejdžer*), odjeća (*bikini* > *bikini*, *pullover* > *pulover*), životinje (*boxer* > *bokser*, *cocker-spaniel* > *koker-španijel*), medicina (*antibiotic* > *antibiotik*, *insulin* > *inzulin*), razno (*anti-freeze* > *antifriz*, *brainstorming* > *brainstorming*, *piercing* > *piercing*). Iste kategorije nude primjere i za suženje značenja u broju, koje označava suženje od nekoliko značenja u jeziku davatelju na jedno, specifično značenje u jeziku primatelju: *computer* (*kompjuter*), *dollar* (*dolar*), *goal* (*gol*), *film* (*film*), *flirt* (*flert*), *joker* (*džoker*), *manager* (*menadžer*), *monitor* (*monitor*), *mustang* (*mustang*), *punch* (*punč*), *shorts* (*šorc*), *start* (*start*), *stop* (*stop*), *summit* (*samit*), *twist* (*tvist*).

Suženje značenja u polju vrlo je rijetko, a kao primjer daje se engleska riječ *dog* koja označava sve vrste pasa, dok se u hrvatskom *doga* odnosi na posebnu pasminu. Proširenje značenja može se dogoditi pod uvjetom da se riječ integrirala u jezik primatelj i da se dovoljno dugo upotrebljava.

Nakon što je riječ prošla primarnu adaptaciju (preuzela ili suzila značenje) i integrirala se u jezik primatelj, može doći do širenja značenja. Primjerice, riječ *najlon* u engleskom jeziku ima pet značenja pa je prvo došlo do suženja značenja na dva ('vlakno, materijal od vlakna'), a zatim se značenje proširilo na nova dva ('plastika, plastična vrećica').

Anglizmi u sportskom nazivlju, što je i tema ovog rada, vrlo su dobar primjer širenja u značenjskom polju. Popularizacija sporta, ponajviše nogometa, dovela je do preuzimanja i

prilagodbe sportskih termina u hrvatski jezik. Te su se riječi počele sve više upotrebljavati i postale su dio svakodnevnog leksika govornika hrvatskog jezika, što je dovelo do slabljenja intenziteta značenja. Nekad vrlo precizna značenja postala su heterogena, a kao primjer Filipović (2005: 63) navodi riječ *out* (*aut*). Broj značenja prvo se suzio s četiri u engleskom na jedno u hrvatskom ('lopta izvan igrališta'), a zatim se proširio na nekoliko njih ('granična crta igrališta, dio terena izvan crte igrališta, udarac koji se izvodi s granice igrališta, trenutak kada igrač dodirne graničnu crtu'). (HJP, 2022.)

Elipsa označava gubitak jednog elementa što vodi do promjene značenja. Prvi je stupanj elipse kada riječ već u izvornom jeziku ispusti jedan element i takav se onda prenese u drugi jezik (npr. *fax machine* > *fax* > *faks*). Drugi je stupanj elipse kada riječ gubi jedan element pri prijelazu između jezika (npr. *basket ball* > *basket*, *body-building* > *bilding*, *comic strip* > *strip*, *corner kick* > *korner*), a treći stupanj elipse stvara pseudoanglizme. Do toga može doći ispuštanjem početne riječi u primarnom anglizmu (*Coca-Cola* > *kokakola* > *kola*), ispuštanjem zadnje riječi (*cross country* > *kros kontri* > *kros*) ili ispuštanjem sufiksa *-ing* (*surfing* > *surfing* > *surf*) (Filipović 2005: 65).

Metonimija označava imenovanje izuma i otkrića imenima njihovih tvoraca te nazivanje predmeta i proizvoda prema mjestima porijekla (npr. *James Watt* > *watt*, *Badminton* > *badminton*, *Nikola Tesla* > *tesla*, *Earl of Sandwich* > *sandwich*), a pejorizacija pogoršanje značenja tijekom sekundarne adaptacije; (npr. riječ *najlon* koja je primarno označavala sintetički materijal, prvo je proširila svoje značenje na plastiku, a zatim je došlo do *najlon-plaže* u kontekstu nudističke plaže i time je riječ pogoršala svoje osnovno značenje). (Filipović 2005: 65-68)

Frančić, Hudeček i Mihaljević (2006:209) donose jednostavniji, ali sličan, prikaz prilagodbe posuđenica:

1. grafijska i pravopisna prilagodba – zamjena stranih grafema grafemima iz hrvatskog jezika, odnosno iz pisma latinice. Budući da u hrvatskom jeziku ne postoje grafemi *q*, *w*, *y* i *x*, oni se mijenjaju najbližijima pa se primjerice *y* mijenja u *i* ili *j* (*rally* - *reli*, *volley* – *volej*), a *x* se mijenja u suglasnički skup *ks* (*box* – *boks*)
2. fonološka – prilagodba posuđenica prema fonološkom sustavu hrvatskog jezika i naglasnoj normi (npr. eng. /'kɔ:nə/ - hrv. *körner*)
3. morfološka – primjerice gubitak fleksije u engleskom jeziku u odnosu na hrvatski i kategorija roda (prirodni u engleskom, gramatički u hrvatskom) (npr. eng. *train* – hrv. *tren-irati*)

4. značenjska – širenje ili sužavanje značenja (engl. *out [van]* – hrv. *aut [prostor iza linije]*).

Frančić, Hudeček i Mihaljević (2005: 190) u svojoj knjizi navode kako je leksička norma ta koja određuje odabir riječi u kontekstu pa se tako prednost uvijek daje domaćim riječima, standardnim riječima u odnosu na dijalektizme (*tovar* > *magarac*), strane riječi (*offside* > *zaleđe*) te prilagođenice (*game* > *gem*). Također se navodi kako će se uvijek prednost davati aktivnom u odnosu na pasivni leksik (*fiskultura* > *tjelesni i zdravstveni odgoj*). Ako postoji dobra domaća zamjena, tada će se njome npr. zamijeniti angлизmi (*faul* > *prekršaj*), barbarizmi (*makaze* > *škare*), germanizmi (*šarafciger* > *odvijač*), srbizmi (*takmičenje* > *natjecanje*), talijanizmi (*barka* > *čamac*), turcizmi (*ekser* > *čavao*) i žargonizmi (*lova* > *novac*).

4.2. Podjela anglizama

4.2.1. Oblik i uklopljenost

S obzirom na oblik i stupanj uklopljenosti u jezik primatelj, Prčić (2005, prema Kavgić 2013: 489) angлизme dijeli na očite, skrivene i sirove. „Očiti“ angлизmi obuhvaćaju sve leksičke elemente koji su se u potpunosti ili u većoj mjeri integrirali u jezik primatelj na svim razinama i već se osjećaju kao domaće riječi (npr. *tennis* > *tenis*). „Skriveni“ angлизmi obuhvaćaju elemente čiji je oblik sličan onome iz jezika primatelja, ali se značenje podudara s onim iz jezika davatelja (npr. *corner* > 'kornor'/udarac iz kuta'). „Sirovi“ angлизmi označuju elemente koji su ušli u jezik primatelj neprilagođeni na ortografskoj razini, s djelomičnom prilagodbom na fonološkoj i morfološkoj te s potpunom značenjskom i pragmatičkom prilagodbom (npr. *hat-trick*).

4.2.2. Opravdanost

Prčić (2005: 130-135) donosi podjelu anglizama prema načelu opravdanosti te angлизme dijeli na:

1. sasvim neopravdane – za koje postoji precizna domaća zamjena (npr. *kornor* – *udarac iz kuta*)
2. neopravdane – postoji domaći prijevod (npr. *play-off* – *doigravanje*)
3. uvjetno opravdane – angлизam je kraći i ekonomičniji od domaćeg izraza (npr. *penal* – *jedanaesterac*)

4. opravdane – anglizam proširuje značenje i postaje hiponim domaćoj riječi (npr. *menadžer* – *upravitelj*)
5. sasvim opravdane – anglizam unosi potpuno novo značenje (npr. *bekend, forhend*).

Međutim, Branka Drljača Margić (2011: 57-58) raspravlja o Prčićevoj podjeli i ukazuje na nedostatke takve, pojednostavljene i neodređene, klasifikacije posuđenica. Primjerice, govornici nekog jezika mogu se naviknuti na posuđenicu prije nego što dođe domaća riječ, što dovodi do paralelne uporabe i raslojavanja pa tako i to treba uzeti u obzir prije ocjenjivanja nekog anglizma neopravdanim. Granica je između opravdanih i neopravdanih anglizama nejasna, što se vidi na primjeru riječi *kambek* koja je zamjenjiva riječju *povratak* jer kontekst određuje puno značenje riječi, a u slučaju *kambeka* to bi bio 'spektakularan povratak'. Drljača navodi i nedosljednosti u Prčićevoj podjeli pa navodi kako je *kurikulum* klasificiran kao uvjetno opravdan anglizam zbog njegove ekonomičnosti, a s druge strane je *trefiking* sasvim neopravdani anglizam iako je kraći od domaće zamjene *nedopuštena trgovina*. Autorica ukazuje i na nedostatak objašnjenja kriterija podjele hiponima, a navodi i kako sasvim opravdani anglizmi mogu biti sasvim neopravdani jer je moguće naći im zamjene, ali njihova uporaba neće zaživjeti (npr. *internet* – *medumrežje*).

4.3. Odnos prema anglizmima

Mihaljević i Hudeček (1998: 340) navode četiri moguća odnosa prema anglizmima:

1. ako postoje dobre hrvatske riječi, treba ih upotrebljavati umjesto anglizama; a kad to nije moguće treba ih mijenjati internacionalizmima latinskog porijekla (npr. *offside* > *zaleđe*)
2. anglizam se piše fonetizirano prema engleskom izgovoru ako ne postoji dobra domaća zamjena ili internacionalizam latinskog ili grčkog porijekla (npr. *aerobik, aperkat, klinč*)
3. mogu se tvoriti izvedenice prema pravilima tvorbe hrvatskog jezičnog sustava (npr. *džoger, golgeter, prvoligaš, sprinterov, trenerica*)
4. može se u kurzivu pisati izvorna engleska riječ (npr. *pole position, triple-double, tie break*)

4.4. Pseudoanglizmi²

² Iako R. Filipović upotrebljava naziv pseudoanglizicmi, u radu će se zbog sustavnosti govoriti o pseudoanglizmima.

Pseudoanglizmi su riječi sastavljene od engleskih elemenata ili od engleskih riječi koje nisu preuzete iz engleskog jezika jer u tom jeziku ne postoje u takvu obliku. Područja u kojima se javljaju pseudoanglizmi dosta su ograničena. (Filipović 1986: 193)

Prilagodba pseudoanglizama provodi se na trima razinama, a razlika u prilagodbu u odnosu na anglicizme je što pseudoanglizmi prolaze samo kroz sekundarnu adaptaciju pa ih se često naziva i sekundarnim anglicizmima. (Filipović 1986: 193)

Postoje tri načina za tvorbu pseudoanglizama:

1. kompozicija – slaganje elemenata od kojih je prvi anglicizam, a drugi riječ *man* (npr. *golman*)
2. derivacija – anglicizam + *-er/-ist* (npr. *bokser*, *vaterpolist*)
3. elipsa – ispuštanje sufiksa *-ing* (npr. *boxing match* > *boks meč*)

Prazna se mjesta u vokabularu jednako dobro mogu popunjavati pseudoanglizmima kao anglicizmima, a tendencija je da potonje više upotrebljavaju mlađi ljudi koji su zainteresiraniji za svijet zabave. (Filipović 1986: 194)

4.5. Grafički anglizmi (*anglicizmi*)

Alemko Gluhak u svojem radu upotrebljava naziv *anglicizmi* te upozorava na to da uz tipične rječničke, gramatičke i prevedeničke anglicizme postoje i grafički anglicizmi, koji su uglavnom nastali prevođenjem u području novinarstva. Gluhak upotrebljava termin *anglicizam* u odnosu na suvremeni engleski jezik, dok se *anglizam* u njegovu radu odnosi na staroengleski jezik. (Gluhak 2009: 433)

Grafičke anglicizme Gluhak (2009: 434) pronalazi „u kraticama i skraćenicama“ pa tako u hrvatskom jeziku postoje široko rašireni *BDP* (*bidipi*), *PTSP* (*pitiespi*) i *WC* (*vece*). Engleski jezik ima i utjecaj u preuzimanju imena i naziva mjesta, posebno kad je engleski jezik posrednik pa se tako od *Čornobyła*, naglašenim na drugom slogu, u hrvatski po uzoru na *Chernobyl* iz engleskog jezika unosi *Černobil*, s naglaskom na prvom slogu. Kao primjer u sportu navodi se tenisačica Maria Sharapova, kod koje se pod utjecajem engleskog *sh* zamijenilo izvorno *š* (*Šarapova*). (Gluhak 2009: 436)

Česta je pojava u hrvatskom jeziku pisanje *Sankt-Peter(s)burg* umjesto domaćeg egzonioma *Petrograd*. Usporedbe radi, u tom bi se slučaju pisalo *Vien*, a ne *Beč*. Gluhak navodi i nepoznavanje, nerazlikovanje i pogrešno čitanje znakova & (*et*) i @ (*et*) te sve veću popularnost kratice *vs.*, koja je prisutna u sportskim tekstovima i novinama. (Gluhak 2009: 437-439)

Nazivi jedinica pišu se domaćim nazivima (*hertz*), iako postoje slučajevi gdje se opravdano preuzima izvorni oblik (*dpi*). Kao greška navodi se pogrešno pisanje valuta pa se umjesto jednostavnog € piše *EUR*. (Gluhak 2009: 440) Kod brojeva najveća je greška pisanje decimalnih brojeva s točkom umjesto zareza (*5.50*).

U engleskom se jeziku u naslovima djela i imenima sve riječi pišu velikim početnim slovima, a u hrvatskom samo prvi član izraza. Ipak, i u hrvatskom jeziku postoje takvi primjeri (npr. *Hrvatski Opći Leksikon*). Kao ostale pogreške kod pisanja velikog slova navode se pisanje velikog slova u nazivima jedinica (*50 Eura*), nazivima dana u tjednu i mjeseci (*Iduće Subote*) te u pridjevima od imena (*dani Američke kulture*). (Gluhak 2009: 440-444)

Kod navodnika greška je pisanje engleskih ("... ") umjesto hrvatskih („...“ ili »...«) navodnika. Kod pisanja sastava proizvoda često se pišu engleski nazivi, a umjesto *roka upotrebe* nalazi se *best before* (Gluhak 2009: 448-449).

Pri pisanju datuma kao najčešće greške navode se pisanje nula (*01.03.2022.*) te pisanje zareza za odvajanje mjeseca od godine (*u veljači, 2022.*). (Gluhak 2009: 452-453)

5. Sportsko nazivlje

Sportsko je nazivlje u hrvatskom jeziku također pod utjecajem stranih jezika, ponajviše engleskoga. Sve veća popularnost sportova i medijska popraćenost u kombinaciji sa sportskim komentatorima koji nisu svjesni nepotrebnog preuzimanja stranih riječi, dovela je do velikog priljeva anglizama u to područje leksika. Jednostavnost i razumljivost anglizama u odnosu na domaće zamjene najveći je razlog njihove pojave. (Čilaš 2001: 293) A. Čilaš (2001: 293) u svojem radu donosi četiri moguća načina tvorbe / uporabe hrvatskih riječi u sportskom nazivlju:

1. terminologizacija riječi općeg jezika
2. tvorba novih domaćih riječi
3. prevedenice
4. nazivi stranog porijekla

Terminologizacija riječi odnosi se na značenjsku prilagodbu, odnosno na suženje značenja riječi koja već postoji u leksiku nekog jezika. Kao primjer navodi se riječ *napad* čije je izvorno značenje bilo „agresivni čin čiji je cilj uništenje ili povreda fizičkog ili psihičkog integriteta“, a zatim se proširilo i na „akciju kojoj je cilj postignuće zgoditka“. (HJP, 2022) Za drugi način tvorbe može se kao primjer uzeti riječ *nogomet*. Ta riječ ne postoji u leksiku hrvatskog jezika izvan sportskog područja pa je ona nastala samo u tu svrhu, u skladu sa sustavom jezika. Prevedenice su, kao što naziv govori, izravni prijevodi stranih riječi (npr. *match ball* > *meč-lopta*, *counter attack* > *kontranapad*). Uz nazive stranog porijekla kao četvrti mogući način prva su skupina fonološki i morfološki neprilagođene riječi (npr. *grand slam*, *pole position*, *grand prix*). Druga skupina označava riječi koje su prošle nultu transmorfemizaciju (npr. *boks*, *centarfor*, *gol*, *gem*, *reket*, *tim*). Riječi koje su fonološki adaptirane, ali čiji slobodni morfem nije u skladu s morfološkim sustavom hrvatskog jezika čine treću skupinu (npr. *body-bilding*, *golgeter*, *plejmejker*, *sprinter*, *trener*). Potpuno adaptirani anglicizmi tvoreni u skladu s hrvatskim morfološkim sustavom pripadaju u posljednju skupinu (npr. *boksač*, *hokejaš*, *nogometaš*, *smečirati*). (Čilaš 2001: 293-299)

Duvnjak (2019: 192) je svojim istraživanjem zaključila kako su „anglicizmi u sportskoj terminologiji prisutni, ali nisu česti i koriste se uglavnom kada nema jezičnih ekvivalenata u hrvatskom jeziku, a rjeđe iz stilističkih razloga“.

5.1. Sport ili šport

Među jezikoslovcima česta su neslaganja o tome treba li govoriti *šport* ili *sport*. Ivo Škarić u svojem članku navodi kako u hrvatskom jeziku supostoje nazivi *sport* i *šport*, za razliku od susjednih jezika gdje se upotrebljava samo jedan od tih dvaju naziva. Razlog je upotrebe riječi *sport* navika te govorenje kao što to čine govornici jezika iz kojeg riječ potječe. Autor navodi kako je ta navika bila nametnuta, a da riječ *sport* nije više engleska, nego je odavno hrvatska. Mi ne izgovaramo tu riječ kao što to čine izvorni govornici pa nema smisla vezivati tu riječ uz Engleze.

Riječ *šport* preuzeta je iz njemačkog jezika, a navikavanje na tu riječ vidi se u povijesno-političkoj povijesti i pripadnosti Austro-Ugarskoj Monarhiji. Škarić navodi kako oblik riječi na *š* nije ništa novo, nego je zapravo poveznica hrvatskog sjevera i juga. Razdoblje druge Jugoslavije označava povratak riječi *sport* pa ne čudi da većina danas punoljetnih Hrvata upotrebljava tu riječ. Pokušaji oživljavanja *športa* počeli su još 1990. uvođenjem tog naziva kao službenog (Ministarstvo prosvjete i športa), ali od 2000. *sport* uzima zamah zahvaljujući medijima. (Škarić)

U Hrvatskom jezičnom savjetniku (Barić i sur. 1999: 1428) riječi *sport* i *šport* izjednačene su, kao i u Hrvatskom pravopisu Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje (pravopis.hr)

6. Analiza korpusa

6.1. Metodologija

Istraživački se dio rada temelji na analizi korpusa članaka i vijesti na mrežnim stranicama u rubrici *Sport*, a odabir je članaka slučajan. Prilikom posjeta određenoj mrežnoj stranici i tekstu cjelovit se sadržaj čita i analizira, a zatim se izdvajaju anglicizmi ili domaće riječi koje su nastale kao zamjena anglicizmima. Stranice koje se uglavnom posjećuju digitalne su inačice novina poput Večernjeg (*večernji.hr*) i Jutarnjeg lista (*jutarnji.hr*) te internetski portali poput tportala (*tportal.hr*) i Indexa (*index.hr*). Tekstovi koji služe za analizu i tvorbu korpusa objavljeni su na mrežnim stranicama u veljači 2022. godine.

Izdvojeni anglicizmi analiziraju se prema stupnju prilagodbe u hrvatskom jeziku i određuju se s obzirom na razinu usvojenosti. Na kraju se donosi tablični prikaz u kojem se vidi raspodjela anglicizama u analiziranom korpusu. Izdvojeni se anglicizmi navode u rečeničnom kontekstu, a onda se opisuje stupanj prilagodbe. Prvi je primjer sljedeći:

(1) Češki **tenisač** Jiri Vesly pobijedio je Marina Čilića...⁵

Riječ *tenisač* prvo je prošla slovopisnu prilagodbu jer je iz riječi *tennis* izbačeno jedno *n*, a zatim je dodan sufiks *-ač*, što čini morfološku prilagodbu. Riječ *tenisač* pripada u skupinu prilagođenica, a u hrvatskom jeziku ne postoji druga riječ za taj pojam.

U drugom se primjeru opisuje tuđica *poen*:

(2) Ljevoruki Čeh je ispustio samo pet **poena** na početnom udarcu pa mu je '**break**' u trećem **gemu** bio dovoljan za osvajanje prvog **seta**, za što mu je trebala 41 minuta.⁵

Tuđica *poen* prošla je kroz slovopisnu prilagodbu budući da je završni suglasnički skup *nt* (*point*) izbačen. Značenjska prilagodba također je prisutna jer je došlo do suženja značenja; iskazuje se

samo ocjena uspjeha u natjecanju, tj. dobitak u svakoj osnovnoj jedinici igre.³ U hrvatskom jeziku postoji riječ *bod* koja je odgovarajuća zamjena, ali u sportu se ona rijetko upotrebljava.

Sljedeći je primjer s riječju *break*:

(3) *U sljedećem gemu Marin je spasio tri 'break-lopte' (30-40 i dvije prednosti), da bi u sedmom gemu došao do 0-40.*

Strana riječ *break* nije prošla nikakvu prilagodbu i u tekstovima se nalazi u izvornom obliku, a u teniskom kontekstu označava pobjedu u igri (gemu) u kojoj je protivnik servirao, ili oduzimanje servisa.⁴ Riječ *prekid* mogla bi poslužiti kao zamjena, ali u ovom kontekstu ona se ne nalazi u korpusu. Sintagma *break-lopta* također se nalazi u korpusu i za nju ne postoji zamjena.

Prilagođenica *gem* prošla je kroz slovopisnu i fonološku prilagodbu budući da se razlikuje od izvorne riječi (*game*), a i drukčije se izgovara (/gɛm/ > /gem/). U hrvatskom jeziku postoji i prilagođenica *gejm*, no ona se rijetko upotrebljava.

Set je riječ izravno preuzeta bez ikakve prilagodbe na slovopisnoj razini, a označava dio sportske utakmice. Riječ je suzila značenje u odnosu na engleski jezik, što označuje značenjsku prilagodbu.

Česta je i uporaba prilagođenice *as*, kako potvrđuje sljedeći primjer:

(4) *No, dva asa i jedan forhend na crtu izvukli su Veselog.*⁵

Prilagođenica *as* prošla je kroz slovopisnu (*ace*) i fonološku prilagodbu (/eɪs/), a u hrvatskom jeziku ne postoji zamjena. Tuđica *forhend* prošla je kroz slovopisnu prilagodbu (*forehand*) jer je došlo do zamjene *re* u *r* te *a* u *e*.

U daljem se tekstu navode primjeri rečenica, a nakon primjera slijede objašnjenja:

(5) *U obrnutim ulogama igrači su se našli u devetom gemu, kad je Čilić po istom receptu spasio tri meč-lopte (0-40) osvojivši pet poena zaredom*⁵

Prevedenica *meč-lopta* nastala je spajanjem dvaju riječi, od kojih je jedna prilagođenica *meč*, koja je prošla kroz slovopisnu prilagodbu (*tch* > *č*). Kao zamjena mogu se upotrijebiti riječi *susret* ili *dvoboj*.

(6) *Uz malo sreće (nedosuđeni aut), došao je do prilike za 'break', a onda je i realizirao kad je Vesely poslao bekhend u aut.*⁵

³ https://hjp.znanje.hr/index.php?show=search_by_id&id=eVxuXBM%3D&keyword=poen (posjećeno 23. veljače 2022.)

⁴ https://hjp.znanje.hr/index.php?show=search_by_id&id=f19vWRk%3D&keyword=break (posjećeno 23. veljače 2022.)

Tuđica *aut* prošla je kroz slovopisnu (*out*), fonološku (/aʊt/ > /äut/) i značenjsku prilagodbu budući da je prvo došlo do suženja značenja jer se riječ počela upotrebljavati samo u sportskoj terminologiji, a zatim do širenja značenja u značenjskom polju pa danas postoje četiri značenja koja ta riječ u sportu označava.

Bekhend, kao i *forhend*, doživjela je slovopisnu prilagodbu, a razlika je u tome što se može u hrvatskom jeziku u upotrebi moći i oblik *bekend*.

(7) *U preostala dva gema oba su tenisača sigurno držala servis pa je odluka pala u 'tie-breaku'.⁵*

Sintagma *tie-break* bez prilagodbe preuzeta je u hrvatski jezik, a u tekstovima se ne piše kurzivom, iako bi se trebala tako pisati. Razlog tome je moguće nepostojanje odgovarajuće zamjene.

Čilić je imao realizaciju od 44% na drugom servisu, a na reternu je osvojio deset poena manje od suparnika...

Tuđica *retern* prilagođena je na slovopisnoj razini (*return*) jer je *u* zamijenjeno grafemom *e*. Domaća predložena zamjena bila bi *povratak* ili *povratna lopta*.

(8) *Premda je Real završnicu učinio neizvjesnom na kraju je Barcelona slavila zahvaljujući mirnoj ruci Nikole Mirotića koji je u finišu pogodio četiri slobodna bacanja⁶*

Prilagođenica *finiš* prošla je kroz slovopisnu prilagodbu (*finish*) jer je suglasnički skup zamijenjen grafemom *š*, a došlo je i do promjene na fonološkoj razini (*f* > *š*). Suženje značenja također je nastupilo pa se *finišom* u hrvatskom označava samo završni dio, uglavnom utakmice ili natjecanja. Kao zamjena može se uzeti riječ *konačnica* ili *završnica*, što je vidljivo već na sljedećem primjeru.

(9) *Mogući koš za potencijalni produžetak u završnici finala promašio je Argentinac Deck koji nije pogodio polaganje.⁶*

Prilagođenica *finale* prošla je kroz slovopisnu prilagodbu (*final*) jer je dodano završno *e* pod utjecajem jezika posrednika, talijanskog. Kao zamjena navodi se riječ *završnica*.⁷

⁵ <https://www.tportal.hr/sport/clanak/marin-cilic-opet-izgubio-u-prvom-kolu-na-turniru-na-kojem-svi-pricaju-o-novaku-dokovicu-20220221>, 22. veljače 2022.

⁶ <https://www.vecernji.hr/sport/kakav-kosarkaski-vikend-naslovi-za-barcelonu-anadolu-efes-olympiakos-1565038>, 22. veljače 2022.

⁷ https://hjp.znanje.hr/index.php?show=search_by_id&id=fFpuXRk%3D&keyword=finale (posjećeno 23. veljače 2022.)

(10) *Cibona se kockala i postala prvi **finalist** izbacivši branitelja naslova Zadar.*⁸

Od prilagođenice *finale* nakon djelomične transmorfemizacije u hrvatski je jezik ušla i riječ *finalist*.

(11) *Zubac upisao „**double-double**“ u pobjedi Clippersa.*⁹

Sintagma *double-double* izravno je preuzeta iz engleskog jezika i nije prilagođena ni na jednoj razini, a u tekstovima se ne piše u kurzivu, suprotno pravilima.

(12) *Srpski centar i igrač Denvera Nikola Jokić proveo je 21 minutu na parketu i zamalo mu je promašio **triple-double** jer je postigao deset poena uz devet skokova i osam asistencija.*¹⁰

Ista se situacija ponavlja i sa sintagmom *triple-double*.

(13) *Centar Lakersa zbog ozljede pauzira barem mjesec dana*¹¹

Prilagođenica *centar* prošla je kroz slovopisnu promjenu (*centre*) jer je *re* zamijenjeno dvoslovom *ar*. Kao zamjena postoje riječi *središte* ili *središnjica*, ali u kontekstu košarke one se ne upotrebljavaju.

(14) *Nezaustavljivi Marko Livaja zabio je treći **hat-trick** ove sezone, a evo u čemu je najbolji **nogometaš** u Europi!*¹²

Riječ *nogomet* hrvatska je zamjena za tuđicu *fudbal* koja je prošla kroz fonološku i slovopisnu prilagodbu (*football*) jer je došlo do izbacivanja dvostrukih *o* i *l*, a *t* je zamijenjeno grafemom *d* zbog jednačenja po zvučnosti. Od riječi *fudbal* nastala je izvedenica *fudbaler*, a u hrvatskom je jeziku od *nogomet* dodavanjem sufiksa nastala riječ *nogometaš* pa se radi o morfološkoj prilagodbi.

⁸ <https://www.vecernji.hr/sport/cibona-se-kockala-i-postala-prvi-finalist-izbacivsi-branitelja-naslova-zadar-1564604>, 22. veljače 2022.

⁹ (<https://www.vecernji.hr/sport/zubac-upisao-double-double-u-pobjedi-clippersa-1564378>, 22. veljače 2022.)

¹⁰ <https://www.vecernji.hr/sport/momcad-lebrona-jamesa-slavila-u-nba-all-staru-curry-glavna-zvijezda-1565077>, 22. veljače 2022.

¹¹ <https://www.vecernji.hr/sport/centar-lakersa-zbog-ozljede-pauzira-barem-mjesec-dana--1564435>, 22. veljače 2022.

¹² <https://www.tportal.hr/sport/clanak/nezaustavljivi-marko-livaja-zabio-je-treci-hat-trick-ove-sezone-a-po-ovome-je-najbolji-nogometas-u-europi-foto-20220221>, 22. veljače 2022.

Sintagma *hat-trick*, koja označava tri zgoditka na utakmici, neprilagođena je i u tekstovima se gotovo uvijek nalazi napisana bez kurziva i može se pronaći i u obliku bez spojnice, a hrvatske zamjene za nju nema.

(15) *A Marko Livaja je najbolji izvođač **penala** u Europi.*¹²

Tuđica *penal* prošla je kroz morfološku prilagodbu (*penalty*) jer je engleski sufiks *-ty* zamijenjen nultim morfemom. U nogometnom rječniku *penal* se često mijenja riječju *jedanaesterac* (*Marko Livaja presudio je 'dragovoljcima', prva dva gola zabio je iz jedanaesterca...*), a moguća je i zamjena sintagmom *kazneni udarac*. Provjerom čestotnosti uporabe u hrvatskom mrežnom korpusu (hrWac) utvrđeno je da se *jedanaesterac* upotrebljava gotovo dvostruko rjeđe nego *penal*, a *kazneni udarac* još upola manje od toga.¹³

(16) *Samo tri kluba u 20 najjačih europskih **liga** imaju veći broj dosuđenih penala - ispred Hajduka su Napoli, kijevski Dinamo i grčki PAOK.*¹²

Usvojenica *liga* prošla je kroz slovopisnu promjenu (*league*) jer su diftonzi *ea* i *ue* zamijenjeni samoglasnicima *i* i *a*. U hrvatskom jeziku nema zamjene za tu riječ i smatra se udomaćenom.

(17) *Prvi pratitelj, slovenski veznjak Jasmin Kurtić koji igra za PAOK, zabio je devet **golova** iz penala, ali iz 10 pokušaja. I Lorenzo Insigne ima devet izvedenih jedanaesteraca.*¹²

Prilagođenica *gol* prošla je kroz fonološku (*/gəʊl/*) i slovopisnu (*goal*) prilagodbu. Označava pogodak ubacivanjem lopte u protivnička vrata ili vrata u sportskim igrama.¹⁴ Zamjene za prvo značenje su *zgoditak* ili *pogodak*, a za drugo *vrata*. Po čestotnosti uporabe na vrhu je *gol*, zatim *pogodak*, a na trećem je mjestu *zgoditak*.¹³

(18) *Napokon se zna kad će se igrati utakmica koja bi mogla odlučivati o naslovu prvaka; svi jedva čekaju odgođeni **derbi** Hajduka i Dinama*¹⁵

¹³ hrWac (https://www.clarin.si/noske/all.cgi/first_form?corpname=hrwac;align=), posjećeno 23. veljače 2022.

¹⁴ https://hjp.znanje.hr/index.php?show=search_by_id&id=fFZIWRg%3D&keyword=gol, posjećeno 23. veljače 2022.

¹⁵ <https://www.tportal.hr/sport/clanak/napokon-se-zna-kad-ce-se-igrati-utakmica-koja-bi-mogla-odlucivati-o-naslovu-prvaka-svi-jedva-cekaju-odgodeni-derbi-hajduka-i-dinama-foto-20220221>, 22. veljače, 2022.

Prilagođenica *derbi* prošla je kroz fonološku, slovopisnu ($y > i$) i značenjsku prilagodbu (metonimija; *Earl of Derby* > *derbi*). U hrvatskom jeziku *derbi* označava važnu utakmicu i ne postoji zamjena za tu riječ.

(19) *U Ajaxu se 'smilovali' i odlučili uplatiti milijunsku odštetu obitelji igrača koji je noseći njegov **dres** doživio trajno oštećenje mozga.*¹⁶

Kod prilagođenice *dres* vidljiva je slovopisna prilagodba (*dress*) jer se gubi dvostruko *s*, a manje je primjetna značenjska prilagodba budući da je došlo do promjene značenja jer u engleskom jeziku *dress* ne označava sportsku odjeću u kojoj se nastupa.

(20) *Euroljanima nedostaje praćenje **sporta** uživo, alternativu pronalaze u tjelovježbi, a trećina ih planira odlazak na skijanje.*¹⁷

Riječ *sport* tuđica je u hrvatskom jeziku, a prilagodila se na fonološkoj i značenjskoj razini (suženje značenja). U hrvatskom jeziku, kao što je u radu navedeno, supostoji i oblik *šport*. Analiza čestotnosti potvrdila je veliku prevlast oblika *sport*.¹³

(21) *Međutim, on je tada stao i okrenuo leđa lopti, signalizirajući podignutom rukom **ofsajd** suparnika, kojeg nije bilo.*¹⁸

Tuđica *ofsajd* nastala je fonološkom i slovopisnom (*offside*) prilagodbom jer je došlo do prilagodbe kombinacijom izgovora i ortografije tako da se prvi dio oblikovao prema ortografiji (*off* > *of*), a drugi prema izgovoru (*/said/* > */sajd/*). U hrvatskom jeziku postoji odgovarajuća zamjena, *zaleđe*, a i po čestotnosti je domaća riječ nadjačava. Nefonetizirani, izvorni oblik *offside* najmanje se pojavljuje u tekstovima.¹³

(22) *Osijekov pobjednički gol nije regularan, Antonio Mance bio je u **zaleđu**?!¹⁹*

¹⁶ <https://www.tportal.hr/sport/clanak/u-ajaxu-se-smilovali-i-odlucili-uplatiti-milijunsku-odstetu-obitelji-igraca-koji-je-noseci-njegov-dres-dozivio-trajno-ostecenje-mozga-20220221>, 22. veljače 2022.

¹⁷ <https://www.vecernji.hr/sport/euroljanima-nedostaje-pracenje-sporta-uzivo-alternativu-pronalaze-u-tjelovjezbi-a-trecina-ih-planira-odlazak-na-skijanje-1563814>, 22. veljače 2022.

¹⁸ <https://www.index.hr/sport/clanak/perisic-stao-i-digao-ruku-inter-primio-gol-za-veliki-kiks-u-borbi-za-scudetto/2341112.aspx>, 22. veljače 2022.

¹⁹ <https://www.tportal.hr/sport/clanak/osijekov-pobjednicki-gol-nije-regularan-antonio-mance-bio-je-u-zaledu-foto-20220221>, 22. veljače 2022.

Riječ *zaleđe* domaća je zamjena za anglizam *offside* i česta je u tekstovima.

- (23) *Došlo je do povlačenja i da je sudac svirao **faul**, nitko mu ništa ne bi mogao reći. On je vidio što se događa, prenio u VAR sobu to povlačenje, a očito je procijenio da to povlačenje nije dovoljno za **prekršaj**.*¹⁹

U hrvatskom jeziku supostoje tuđica *faul* i njezina zamjena *prekršaj*. Prva je nastala fonološkom i slovopisnom prilagodbom jer je došlo do zamjene fonema (/faʊl/ > /faul/) i grafema (*foul* > *faul*). Također je do prilagodbe došlo i na značenjskoj razini jer se značenje suzilo.

- (24) *Bošnjak je na posljednjim Igrama u Pjongčangu osvojio broncu u **snowboardu**...*²⁰

Anglizam *snowboard* preuzet je bez prilagodbe na ijednoj razini, a u hrvatskom jeziku ne postoji odgovarajuća zamjena.

- (25) *Hrvatske boje u Pekingu branit će alpinci Damir Mizdrak i Lucija Smetiško, **snowboarder** Bruno Bošnjak, te nordijac Josip Zima koji je prije nekoliko dana dobio pozivnicu za nastup.*²⁰

Dodavanjem sufiksa *-er* na nominativni oblik riječi dobivena je riječ *snowboarder* koja označava osobu koja se bavi *snowboardom*.

- (26) *Za 36-godišnju Jacobellis ovo je drugo olimpijsko zlato nakon što je prije tri dana pobijedila u pojedinačnoj konkurenciji **crossa**.*²¹

Pseudoanglizam *cross* neprilagođen je u ovom obliku, a postoji zamjena *kros*, koja se prilagodila na slovopisnoj razini prema ortografiji modela.

- (27) *ZOI Peking, **hokej** na ledu (m) – **doigravanje***²²

Hokej je prilagođenica nastala fonološkom i slovopisnom prilagodbom (*hockey*) jer je došlo do zamjene suglasničkog skupa *ck* grafefom *k* te diftonga *ey* grafefom *j*.

²⁰ <https://www.tportal.hr/sport/clanak/hrvatsku-zastavu-na-otvaranju-paraolimpijskih-igara-u-pekingu-nosit-ce-osvajac-prve-hrvatske-medalje-za-zimskim-poi-a-20220221>, 22. veljače 2022.

²¹ <https://www.tportal.hr/sport/clanak/lindsey-jacobellis-i-nick-baumgartner-osvojili-zlatnu-medalju-i-usli-u-povijest-olimpijskih-igara-20220212>, 22. veljače 2022.

²² <https://www.tportal.hr/sport/clanak/kanadani-lako-razbili-kineze-i-tako-ocekivano-izborili-cetvrtfinale-hokejaskog-turnira-u-pekingu-20220215>, 22. veljače 2022.

Doigravanje je hrvatska zamjena za anglizam *play-off*.

- (28) **Hokejaši** na ledu Rusije i Finske igrat će u nedjelju u finalu Zimskih olimpijskih igara u Pekingu.²³

Od *hokeja* nastala je morfološkom prilagodbom i dodavanjem sufiksa *-aš* prilagođenica *hokejaš*.

- (29) Ponovo je odličan bio finski **vratar** Harti Sateri koji je sakupio 28 obrana. Riječ *vratar* zamjena je za pseudoanglizam *golman*.²³

- (30) Za Svjetsko prvenstvo Formule 1 2022. tri **Grand Prix**a na kojima ćemo gledati subotnje sprint kvalifikacije su **Velika nagrada** Emilije Romagne (Imola, 22. – 24.04.), **Velika nagrada** Austrije (Red Bull Ring, 08. – 10.07.) i **Velika nagrada** Brazila (Interlagos, 11. – 13.11.).²⁴

Anglizam *grand prix* preuzima se u potpuno neprilagođenom, izvornom obliku. Uglavnom se koristi u kontekstu motosporta. Kao njegova zamjena, što se vidi u istoj rečenici, upotrebljava se prevedenica *velika nagrada*, obično pisana velikim početnim slovima. Nerijetko se pišu i kratice *GP* ili *VN* (Prošlogodišnja *VN* Belgije vozila se isključivo iza sigurnosnoga automobila zbog teške kiše i loše vidljivosti.). Ipak, strani oblik, obično pisan bez kurziva, daleko je češće u upotrebi.¹³

- (31) Nekoliko krugova prije kraja utrke, dok je Hamilton uvjerljivo vodio, na stazu je izašao **Safety Car** koji je zbližio čitavi poredak.²⁵

- (32) Michael Masi, direktor utrka F1, zadužen je za brojne procedure kao što su početak utrke, **sigurnosni automobili** i prekidi utrke.²⁵

Dvostrukost u leksiku vidi se i kod neprilagođenog anglizma *safety car* i prevedenice *sigurnosni automobil*. I u ovom slučaju češće se upotrebljava strana sintagma u odnosu na domaću, ali razlika je veoma mala.¹³

²³ <https://www.tportal.hr/sport/clanak/rusi-nakon-raspucavanja-penala-do-prilike-za-obranu-zlata-finci-zaustavili-slovake-pred-povijesnim-uspjehom-20220218>, 22. veljače 2022.

²⁴ <https://www.gp1.hr/2022/02/potvrdeno-odrzavanje-triju-sprint-utrka-u-f1-2022-s-vecim-bodovnim-ulogom/comment-page-1/>, 22. veljače 2022.

²⁵ <https://www.rtl.hr/vijesti-hr/sport/automoto/4189962/novi-skandal-trese-f1-sef-slusao-naredbe-momcadi-u-posljednjoj-utrci-sezone-koja-je-odlucila-prvaka/>, 22. veljače 2022.

(33) (...)bodove će osvajati prvih osam vozača, a **pole position** će osvojiti vozač koji je najbrži u kvalifikacijama...²⁶

Potpuno neprilagođena sintagma *pole position* znatno se češće upotrebljava od predložene zamjene *startna pozicija*.¹³

(34) *Milun je u prvoj rundi zadržao opasnog, nižeg udarača Hagaga na distanci i kažnjavao **direktima** njegove pokušaje približavanja i prodora.*²⁷

Tuđica *direkt* prilagodila se na slovopisnoj razini (*direct*) jer je *c* prešlo u *k*. Došlo je do suženja značenja pa se danas taj termin koristi uglavnom u boksu.²⁸

(35) **Boksao** je koncentrirano, oprezno bez srljanja, uspješno je ukrotio sve nasrtaje i nije dopustio austrijskom Iranču da nametne blisku borbu i zaprijeti snažnim udarcima iz **klinča**.²⁷

Prilagođenica *boksati* prošla je kroz potpunu prilagodbu tako što je prvo u imenici *box* grafem *x* zamijenjen suglasničkim skupom *ks*, a zatim je došlo do tvorbe infinitivnog oblika glagola dodajući sufiks *-ati*. Za usvojenicu *boks*, kao ni za *boksati*, u hrvatskom jeziku nema zamjene.

Tuđica *klinč* prošla je kroz fonološku (*/klɪmtʃ/* > */kl̩nč/*) i slovopisnu promjenu (*ch* > *č*).

(36) **Džudo**: *Matić brončana u Parizu*²⁹

Prilagođenica *džudo* nastala je nakon fonološke i slovopisne promjene (*judo*) jer je došlo do zamjene grafema *j* suglasničkim skupom *dž*.

(37) **HRVATSKI JUDO NASTAVIO S OSVAJANJEM MEDALJA!**³⁰

²⁶ <https://sportklub.hr/automoto/formula-1/novi-bodovni-sustav-za-tri-sprint-utrke-2022/>, 22. veljače 2022.

²⁷ <https://www.vecernji.hr/sport/nista-od-okrsaja-s-mocnim-brazilcem-marko-milun-osvojio-broncu-u-debrecenu-1562732>, 22. veljače 2022.

²⁸ https://hjp.znanje.hr/index.php?show=search_by_id&id=f1djWhE%3D&keyword=direkt. posjećeno 24. veljače 2022.

²⁹ <https://sportklub.hr/ostali-sportovi-ostalo/dzudo-matic-broncana-u-parizu/>, 22. veljače 2022.

³⁰ <https://sportske.jutarnji.hr/sn/sport-mix/borilacki-sportovi/judo/hrvatski-judo-nastavio-s-osvajanjem-medalja-barbara-matic-predivnim-bacanjem-do-bronce-u-parizu-15154770>, 22. veljače 2022.

Već u ovom primjeru vidi se dvostruka uporaba pa se često može vidjeti i neprilagođeni oblik *judo*. Analiza čestotnosti pokazuje vrlo značajnu prevlast neprilagođenog oblika.³¹

(38) *Hrvatska džudašica Barbara Matić osvojila je drugo mjesto na jednom od najjačih džudaških turnira na svijetu, Grand Slamu u Parizu.*³²

Morfološkom prilagodbom i dodavanjem sufikasa nastaje imenica koja označava osobu koja se bavi tim sportom (*džudašica*) i pridjev (*džudaški*).

Sintagma *grand slam* iz engleskog se jezika preuzima u neprilagođenom obliku i gotovo se nikad ne može pronaći u kurzivu, a uglavnom se piše velikim početnim slovima.

(39) *Naime, MMA borac Alan Kwiecinski ušao je u ring s Jakubom Lasikom i Rafalom Pazikom, dvojicom mladih influencera bez ozbiljnijeg borilačkog iskustva.*³³

Tuđica *ring* prošla je kroz značenjsku prilagodbu pa nosi samo značenje četvrtastog prostora omeđenog konopcima.³⁴

(40) *Prvi reket svijeta spreman je i za prvi teniski turnir nakon agonije u Australiji, a čini će zaigrat će i na najuglednijem turniru u Londonu.*³⁵

Pridjev *teniski* nastao je dodavanjem sufiksa na prilagođenicu *tenis* pa se radi o morfološkoj prilagodbi.

Prilagođenica *reket* prošla je kroz slovopisnu prilagodbu (*racket*) jer je došlo do zamjene suglasničkog skupa *ck* grafemom *k*.

(41) *Drugu godinu zaredom Hrvatska ugošćuje utrku svjetskog prvenstva u reliju.*³⁶

³¹ hrWac, https://www.clarin.si/noske/all.cgi/first_form?corpname=hrwac;align=, posjećeno 24. veljače 2022.

³² <https://www.vecernji.hr/sport/sjajna-barbara-matic-osvojila-srebro-na-prestiznom-turniru-u-parizu-1531747>, 22. veljače 2022.

³³ <https://www.rtl.hr/sport/arhiva/poljski-mma-borac-usao-u-ring-s-dvojicom-influencera-zavrсило-je-vrlo-neugodno-po-njih-e1d8b008-c353-11ec-9882-fe475b7c2d1e>, 22. veljače 2022.

³⁴ https://hjp.znanje.hr/index.php?show=search_by_id&id=dllhWxM%3D&keyword=ring, posjećeno 24. veljače 2022.

³⁵ <https://www.rtl.hr/vijesti-hr/novosti/svijet/4195164/djokovic-se-ipak-ispricao-i-priprema-se-za-dubai-ocijepljenju-sada-kaze-sada-nije-opcija-no-sve-mogucnosti-su-realne/>, 22. veljače 2022.

³⁶ <https://www.vecernji.hr/sport/ina-uz-wrc-croatia-rally-2022-i-vozace-viliama-prodana-i-juraja-sebalja-1564252>, 22. veljače 2022.

(42) *Prošlogodišnji WRC Croatia Rally 2021 bio je iznimno uspješan.*³⁶

Anglizam *rally* u hrvatskom se jeziku javlja u izvornom obliku kao strana riječ, ali i kao prilagođenica *reli* nakon što je došlo do gubljenja jednog *l* i zamjene engleskog grafema *y* hrvatskim ekvivalentom *i*. Neprilagođeni oblik gotovo se trostruko češće upotrebljava.¹³

(43) *Tim povodom, na Facebook profilu Top Rank Boxing osvanuo je Josh Taylorov gadan aperkat, kojim je rušio José Ramíreza u nokdaun.*³⁷

Prilagođenica *aperkat* nastala je slovopisnom prilagodbom (*uppercut*) tako da je došlo do zamjene *u* grafemom *a*, gubljenja jednog *p* i zamjene *c* grafemom *k*.

Tuđica *nokdaun* nastala je fonološkom i slovopisnom prilagodbom jer se ortografija formirala prema izgovoru modela (*knockdown*). U ovom je slučaju tuđica napisana u kurzivu, što je, kako se moglo dosad vidjeti, rijetkost.

(44) *Brutalan nokaut u UFC-u. Protivnik doslovno zaspao na nogama*³⁸

Po uzoru na *nokdaun* i tuđica *nokaut* prošla je iste promjene. Često se može pronaći neprilagođeni anglizam *knockout* u sintagmi *knockout faza (...i to prva utakmica nogometa u **knockout fazi***³⁹) kada se označava dio natjecanja gdje gubitnik ispada, a pobjednik prolazi dalje. Moguća zamjena bila bi *eliminacijska faza (...uoči uzvratne utakmice eliminacijske faze...)*⁴⁰, ali je i tada riječ o zamjeni stranog podrijetla.

(45) *Curryju je nedostajalo dva poena da nadmaši rekord Anthonyja Davisa po broju postignutih koševa u All-Star utakmici, ali je promašio svoj zadnji šut u utakmici.*⁴¹

³⁷ <https://net.hr/sport/klub-boraca/boks-josh-james-william-taylor-ima-strasan-udarac-863b9a3e-889e-11ec-955d-669ed179ed7a>, 22. veljače 2022.

³⁸ <https://www.index.hr/sport/clanak/video-brutalan-nokaut-u-ufcu-protivnik-doslovno-zaspao-na-nogama/2341057.aspx>, 22. veljače 2022.

³⁹ <https://telesport.telegram.hr/kolumne/na-posudbi/pokojni-gol-u-gostima/>, posjećeno 24. veljače 2022.

⁴⁰ <https://www.rtl.hr/vijesti-hr/sport/nogomet/4197932/posljednji-trening-dinama-prije-seville-dobro-raspolozenje-na-travnjaku-unatoc-dva-gola-zaostatka/>, posjećeno 24. veljače 2022.

⁴¹ <https://gol.dnevnik.hr/clanak/rubrika/kosarka/nba-all-star-curry-zabio-nevjerojatnih-50-koseva-ali-svi-pricaju-i-o-jordanu---696886.html>, 22. veljače 2022.

Koš je prevedenica nastala prevođenjem anglizma *basket*, a prilagođenica *šut* prošla je kroz fonološku i slovopisnu promjenu (*shot*) jer je suglasnički skup *sh* zamijenjen grafemom *š*, a *o* grafemom *u*. Kao zamjena navodi se sintagma *udarac na gol*.⁴²

(46) *Rakitić je ubacio, lopta se odbila do Ocamposa koji je šutirao, a lopta je od Petkovića promijenila smjer, prevarila Livakovića i završila u mreži.*⁴³

Morfološkom prilagodbom i dodavanjem sufiksa *-irati* nastao je infinitivni oblik glagola *šutirati*. Treba napomenuti da je glagol *šutirati* nastao od engleskog glagola *to shoot*, a imenica *šut* od engleske imenice *shot*.

(47) *Nijemac Friedrich blizu novog velikog uspjeha u bobu*⁴⁴

Pseudoanglizam *bob* prošao je kroz fonološku i značenjsku prilagodbu budući da je elipsom odbačen prvi dio riječi (*bobsleigh*), a riječ *bob* u engleskom jeziku ne nosi to značenje.⁴⁵

(48) *Tako je Bruno, centarfor hrvatske nogometne reprezentacije i kandidat za Svjetsko prvenstvo, u Hrvatskoj ligi od 2018. godine, otkad je iz Bologne došao u Dinamo...*⁴⁶

(49) *(...)a jednak učinak ima i Hajdukov frontman Marko Livaja.*⁴⁶

Prilagođenica *centarfor* prošla je kroz potpunu prilagodbu. Prvo je došlo do prilagodbe fonema, zatim je na ortografskoj razini došlo do zamjene *re* u *ar* (*centre*), a na kraju je došlo do stapanja prvog i drugog dijela sintagme (*centre forward*) i odbacivanja engleskog sufiksa *-ward*. Kao zamjena navodi se sintagma *srednji napadač*.⁴⁷

U tekstovima se može pronaći i neprilagođeni anglizam *frontman*, a postoji i prilagođenica *frontmen*.⁴⁸

⁴² https://hjp.znanje.hr/index.php?show=search_by_id&id=d1ZkWhE%3D&keyword=%C5%A1ut, posjećeno 24. veljače 2022.

⁴³ <https://www.index.hr/sport/clanak/video-pogledajte-raspad-dinama-u-dvije-minute/2340507.aspx>, 22. veljače 2022.

⁴⁴ <https://sport.hrt.hr/vijesti-iz-pekingsa/nijemac-friedrich-blizu-novog-velikog-uspjeha-u-bobu-5553083>, 22. veljače 2022.

⁴⁵ <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/bob>, posjećeno 24. veljače 2022.

⁴⁶ <https://www.vecernji.hr/sport/ovo-su-brojke-brune-petkovića-jos-nikad-nije-zabio-10-golova-u-sezoni-1565153>, 22. veljače 2022.

⁴⁷ Barić i sur. 1999: 422

⁴⁸ https://hjp.znanje.hr/index.php?show=search_by_id&id=fFhmURQ%3D&keyword=frontmen, posjećeno 24. veljače 2022.

(50) *Do kraja sezone prikupio je devet cijelih utakmica i jedan ulazak s klupe, ali sezonu je zaključio kao startni stoper momčadi...*⁴⁹

Tuđica *stoper* nastala je morfološkom prilagodbom i dodavanjem engleskog sufiksa *-er* na slobodni morfem *stop*. U engleskom jeziku posljednjeg igrača obrane označava se sintagmom *centre back*.

(51) *Vito Kučić, playmaker Cedevite: "Pravo finale s malo poena i nervoza s obje strane. Na kraju pobjeda Cibone. Obje ekipe su umorne..."*⁵⁰

Neprilagođeni anglizam *playmaker* često se nalazi u sportskoj terminologiji.

(52) *Chris Paul, plejmejker Phoenix Sunsa, izbit će s parketa između šest i osam tjedana zbog ozljede palca.*⁵¹

Može se pronaći u tekstovima i fonetizirani oblik tuđice *plejmejker*, a kao domaća zamjena navodi se *graditelj igre*.⁵² Analizom čestotnosti utvrđena je velika prevlast neprilagođenog oblika, a hrvatska zamjena gotovo je neprisutna.¹³

(53) *(...)ali Ronaldo na to nije reagirao, već je u više navrata odabrao driblati i pucati kroz blok ispred toga da prosljedi loptu do Fernandesa.*⁵³

Glagol *driblati* potpuno se prilagodio hrvatskom jeziku; prvo je došlo do prilagodbe na fonološkoj i slovopisnoj razini (*dribble*) jer su ispali *b* i završni samoglasnik *e*, a zatim je morfološkom prilagodbom dodan hrvatski sufiks *-ati*. U hrvatskom jeziku nema predloženih zamjena. Glagol *driblati* prelazi u svršeni vid dodavanjem prefiksa *-pre*. (*...ali je odlučio predriblati svoga čuvara...*)⁵⁴

⁴⁹ <https://telesport.telegram.hr/kolumne/laboratorij/gvardiol-elitni-stoper/>, 22. veljače 2022.

⁵⁰ <https://basketball.hr/vijesti/mulaomerovic-presudio-je-umor-u-završnici-ali-cestitam-igracima-na-srcanosti-kucic-nitko-nije-ocekivao-da-cemo-biti-ovdje-ponosni-smo/13728>, 22. veljače 2022.

⁵¹ <https://telesport.telegram.hr/na-prvu/chrisa-paula-zbog-frakture-palca-ceka-pauza-od-dva-mjeseca/>, 22. veljače 2022.

⁵² https://hjp.znanje.hr/index.php?show=search_by_id&id=eV1gXBU%3D&keyword=plejmejker, posjećeno 24. veljače 2022.

⁵³ <https://www.index.hr/sport/clanak/englezi-ronaldo-se-jako-zeznuo-kod-ugovora-zbog-toga-bi-mogao-patiti/2341323.aspx>, 22. veljače 2022.

⁵⁴ <https://www.vecernji.hr/sport/uzivo-od-21-h-dinamo-u-velikom-pohodu-koga-ce-kopic-izvesti-na-travnjak-protiv-mocne-seville-1564231>, posjećeno 24. veljače 2022.

(54) *Međutim, drugi koji žele krenuti stopama nagrađivane bake - koja ima skoro 30 **fitness** nagrada - ne moraju se toliko truditi to postići.*⁵⁵

(55) *Njezino **fit** tijelo joj također daje puno samopouzdanja...*⁵⁵

Leksem *fitness* preuzima se uglavnom u neprilagođenu obliku, a postoji i prilagođenica *fitnes* (6 *praktičnih savjeta za početnike u **fitnes** rutini*)⁵⁶ kod koje je došlo do slovopisne prilagodbe (*ss > s*). Na značenjskoj razini došlo je do suženja značenja pa u hrvatskom jeziku *fitness* ne označava „pogodnost nekoga ili nečega“.⁵⁷ Analiza čestotnosti pokazuje daleko veću upotrebu oblika s udvojenim s.¹³

Fit je neprilagođeni pridjev koji je izravno preuzet iz engleskog jezika, a u hrvatskom jeziku ne označuje rod, broj i padež

(56) *Osobni **trener** i **powerlifting** majstor, Zadrani Luka Banić, prava je osoba kada vam treba malo motivacije za **trening**.*⁵⁸

(57) *Za njega je to postao način života, a mi smo provjerili kako je tekao njegov put od prvog treninga s 12 godina, preko natjecanja u **body buildingu**, pa do danas kada diže 300 kilograma!*⁵⁸

(58) *Tri puta tjedno treniram **bench**, dva puta čučanj i dva puta **deadlift**.*⁵⁸

Vrlo popularna tuđica *trening* prilagođena je na fonološkoj i slovopisnoj normi jer je došlo do promjene suglasničkog skupa *ai* (*training*) u *e*. Od te riječi zatim su nastale izvedenice dodavanjem sufikasa poput *trener* i *trenirati* („*Ovo je novo iskustvo za mene i nadam se da ću biti pametnija drugi puta, trebam još samo jako puno **trenirati***“⁵⁹)

Anglizam *powerlifting* nema zamjene u hrvatskom jeziku, što ne čudi s obzirom na to da se radi o relativno novom i, u Hrvatskoj, nepopularnom sportu. Trebao bi se pisati u kurzivu, ali to najčešće nije slučaj.

⁵⁵ <https://www.24sata.hr/lifestyle/baka-lesley-otkriva-sest-vjezbi-s-kojima-cete-uvijek-biti-super-fit-815677> , 22. veljače 2022.

⁵⁶ <https://www.novolist.hr/life/6-prakticnih-savjeta-za-pocetnike-u-fitnes-rutini/>, posjećeno 24. veljače 2022.

⁵⁷ <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/fitness>, posjećeno 24. veljače 2022.

⁵⁸ <https://ezadar.net.hr/ostalo/intervjui/4188042/luka-banic-treniram-jako-i-cilj-mi-je-svjetsko-prvenstvo-u-powerliftingu/>, 22. veljače 2022.

⁵⁹ <https://www.vecernji.hr/sport/ljutic-trebam-jos-samo-puno-trenirati-nadam-se-da-cu-biti-pametnija-drugi-puta-1561396>, posjećeno 24. veljače 2022.

Srodni pojam *body building* ima nekoliko oblika. Prvi je navedeni, neprilagođeni odvojeni oblik. Drugi je neprilagođeni spojeni oblik *bodybuilding* (***bodybuilding*** *natjecateljica Anamaria Medak*⁶⁰), a treći je slovopisno prilagođeni oblik *bodibilding*⁶¹, koji je moguće pisati i sa spojnicom. ⁶² Po čestotnosti na vrhu je *bodybuilding*, zatim slijedi *bodybuilding* i na začelju je *bodibilding*.¹³

Od tog se leksema tvore izvedenice *bodybuilder* (...u organizaciji jednog od najpoznatijih svjetskih ***bodybuildera***...60), *bodibilder* i pseudoanglizam *bilder* (gdje profesionalni ***bilder*** *odrađuje težak trening*⁶³). Ovdje po čestotnosti prevladava pseudoanglizam.³¹

Bench (press) i *deadlift* nazivi su vježbi koje se izvode u teretani. Hrvatske zamjene su *potisak s klupe* i *mrtvo dizanje*. Po čestotnosti prevladavaju oblici *bench press* i *mrtvo dizanje*.³¹ Razlog tome može biti što je *potisak s klupe* jezično neekonomičan i često se ona upotrebljava kraći engleski oblik *bench*, a *mrtvo dizanje* doslovan je prijevod i zvuči primamljivo vježbačima.

(59) *Prvi tenisač svijeta Novak Đoković namjerava kupiti veliko područje u Budvi, poznatog ljetovališta na obali Crne Gore, s ciljem gradnje velikog kompleksa s **golf** igralištem, hotelima i drugim sadržajima, tvrdi crnogorski list Vijesti.*⁶⁴

Tuđica *golf* preuzeta je iz engleskog jezika u svom izvornom obliku, a u hrvatskom jeziku ne postoji zamjena za nju. Od nje se tvore izvedenica *golfer* tako što se na osnovni oblik dodaje sufiks *-er* (*Velika sramota danskog **golfera***⁶⁵).

(60) *Na najvećem **kickboxing** turniru u ovom dijelu Europe uspješno su nastupili i istarski borci, koji su zajedničkim snagama stigli do 17 medalja.*⁶⁶

⁶⁰ <https://slobodnadalmacija.hr/mozaik/zivot/znate-li-da-split-ima-prvakinju-svijeta-u-bodybuildingu-mlada-anamarija-medak-nedavno-je-pobijedila-na-natjecanju-koje-oragnizira-schwarzenegger-pogledajte-samo-kakve-misice-ima-1163675>, posjećeno 24. veljače 2022.

⁶¹ Barić i sur. 1999: 399

⁶² https://hjp.znanje.hr/index.php?show=search_by_id&id=d1hvWg%3D%3D&keyword=bodi-bilding, posjećeno 24. veljače 2022.

⁶³ <https://www.proteka.hr/blog/dvije-opasnosti-u-teretani-2260>

⁶⁴ <https://www.tportal.hr/sport/clanak/dokovic-gradi-golf-kompleks-u-budvi-20220221>, 22. veljače 2022.

⁶⁵ <https://www.tportal.hr/sport/clanak/velika-sramota-danskog-golfera-zbog-prostackog-i-primitivnog-ponasanja-u-zrakoplovu-sada-sjeda-na-optuzenicku-klupu-20211208>, posjećeno 24. veljače 2022.

⁶⁶ <https://www.glasistre.hr/sport/predstavnici-nase-zupanije-uspjesni-na-europskom-kupu-istranima-17-odlicja-u-karlovcu-777813>, 22. veljače 2022.

Anglizam *kickboxing* u hrvatskom jeziku nema zamjenu, a moguće ga je pisati i odvojeno.⁶⁷ Od te se imenice tvore izvedenice poput *kickboxera* (*Bivši srpski **kickboxer** Miša Bačulov dao je zanimljiv odgovor u podkastu Inkubator na pitanje kako i danas održava vanserijsku formu.*⁶⁸).

(61) (...) za njega su interes pokazala tri velika engleska **kluba** te jedan talijanski.⁶⁹

Leksem *klub* zasigurno je jedan od najčešćih anglizama u sportskom nazivlju, a u hrvatskom jeziku ne postoji zamjena pa se zbog duge i velike upotrebe on više ne osjeća kao posuđenica, stoga se radi o usvojenici.

(62) Posve nevjerojatno zvuči podatak da je Crvenim vragovima trebalo čak 140 pokušaja da zabiju gol iz **kornera**...⁷⁰

Korner je tuđica koja je prošla kroz fonološku i slovopisnu (*corner*) prilagodbu. Na značenjskoj razini prvo je došlo do elipse (*corner kick* > *corner*), a zatim do širenja značenja jer ne znači samo udarac iz kuta, kao u engleskom⁷¹, već znači i prekid igre kad lopta prijeđe crtu koja spaja kutove igrališta na stranama vrata.⁷² U hrvatskom se jeziku kao zamjena navodi *udarac iz kuta*⁷² (*Juan Cuadrado je izveo **udarac iz kuta** i preciznim ubačajem na drugoj vratnici pronašao Matthijsa de Lijta, koji je glavom pogodio za 1:0*⁷³). Ipak, analiza je pokazala daleko veću zastupljenost tuđice.¹³

(63) *Partizan je pobjedom kod praške Sparte (1:0) u prvoj utakmici **play-offa** za eliminacijsku fazu Konferencijske lige ostvario povijesni uspjeh za srpski nogomet.*⁷⁴

⁶⁷ https://hjp.znanje.hr/index.php?show=search_by_id&id=e11uWRO%3D&keyword=kick+boxing, posjećeno 24. veljače 2022.

⁶⁸ <https://slobodnadalmacija.hr/mozaik/zivot/srbin-pojede-kilo-mesa-na-dan-tjedno-cak-150-jaja-nije-cudo-sto-ovako-izgleda-opisao-posljedice-dijete-muka-mi-je-bilo-po-cijeli-dan-1168283>, posjećeno 24. veljače 2022.

⁶⁹ <https://www.tportal.hr/sport/clanak/svi-zele-vatrenog-na-kojem-bi-mocni-njemacki-klub-mogao-rekordno-zaraditi-zele-ga-tri-engleska-velikana-a-u-igru-se-ukljucio-i-inter-20220222>, 22. veljače 2022.

⁷⁰ <https://gol.dnevnik.hr/clanak/rubrika/nogomet/harry-maguire-zabio-prvi-gol-iz-kornera-za-manchester-united-ove-sezone---696842.html>, 22. veljače 2022.

⁷¹ <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/corner>, posjećeno 24. veljače 2022.

⁷² https://hjp.znanje.hr/index.php?show=search_by_id&id=ellkXhE%3D&keyword=korner, posjećeno 24. veljače 2022.

⁷³ <https://www.index.hr/sport/clanak/video-juric-uzeo-bod-u-gradskom-derbiju-s-juventusom-zahvaljujuci-asistenciji-brekala/2340762.aspx>, posjećeno 24. veljače 2022.

⁷⁴ <https://www.index.hr/sport/clanak/pogledajte-golcinu-koja-je-srbiji-donijela-dva-kluba-u-ligi-prvaka/2340564.aspx>, 22. veljače 2022.

(64) (...) te savršeno izveo **lob** za veliku pobjedu ne samo Partizana nego i srpskog nogometa.⁷⁴

Play-off je anglizam koji se preuzima u izvornom obliku, a zamjena je u hrvatskom jeziku riječ *doigravanje*.⁷⁵ Može se u tekstovima pronaći i oblik bez spojnice. Analizom čestotnosti utvrđena je prevlast domaće riječi.¹³

Lob je prilagođenica, a dodavanjem hrvatskog sufiksa *-ati* tvori se izvedenica *lobati*.⁷⁶

(65) Ni on ni većina navijača nisu shvatili da je *Spoelstra* sekundu ranije pozvao **time-out** kako bi zaustavio igru i nacrtao akciju za pobjednički koš.⁷⁷

Time-out preuzima se u izvornom obliku, a kao hrvatska zamjena predlaže se *predah*,⁷⁸ a kao sintagma može se čuti i *minuta predaha* (...unatoč veoma ranoj **minuti predaha**...⁷⁹). U ovom slučaju po čestotnosti uporabe prevladava strani oblik.¹³

(66) *Protoklog vikenda održane su kvalifikacije za Europsko prvenstvo u vaterpolu koje će se od 27. kolovoza do 10. rujna održati u Splitu.*⁸⁰

(67) *Zanimljivo je da će izraelskim vaterpolistima nastup u Splitu biti debi na Europskim prvenstvima.*⁸⁰

Prilagođenica *vaterpolo* prošla je kroz fonološku (/’wɔ:təpəuləu/ > /vaterpolo/) i slovopisnu prilagodbu (*w* > *v*). Od nje se dodavanjem sufiksa *-ist* tvori pseudoanglizam *vaterpolist*.

(68) *U gradskom derbiju Intera i Milana Omišanin je u 38. minuti fantastičnim volejem pretvorio ubačaj Calhanoglua u pogodak za vodstvo nerrazzura.*⁸¹

⁷⁵ https://hjp.znanje.hr/index.php?show=search_by_id&id=eV1jUBg%3D&keyword=play-off, posjećeno 24. veljače 2022.

⁷⁶ https://hjp.znanje.hr/index.php?show=search_by_id&id=e15IWRM%3D&keyword=lobati, posjećeno 24. veljače 2022.

⁷⁷ <https://www.index.hr/sport/clanak/video-trener-miamija-pozvao-timeout-i-kostao-svoju-momcad-pobjede-u-produzecima/2336056.aspx>, 22. veljače 2022.

⁷⁸ Barić i sur. 1999: 1453

⁷⁹ <https://www.gspres.net/metkovic-pokazao-izuzetnu-kvalitetu-gospicani-ostali-duzni-publici/>, posjećeno 24. veljače 2022.

⁸⁰ <https://slobodnadalmacija.hr/sport/vaterpolo/izraelski-vaterpolisti-u-splitu-ce-debitirati-na-europskom-prvenstvu-1169677>, 22. veljače 2022.

⁸¹ <https://www.vecernji.hr/sport/video-perisic-zabio-sjajan-volej-na-san-siru-u-kljucnom-derbiju-protiv-milana-1561015>, 22. veljače 2022.

Kod prilagođenice *volej* došlo je do fonološke i slovopisne prilagodbe (*volley*) jer se dvostruko *l* zamijenilo jednim, a *y* je prešlo u *i*.

(69) *Određeni su **suplementi** apsolutan must have za pripadnice ljepšeg spola, ali će dobro doći i suprotnom spolu koji se želi osjećati bolje i prevenirati razne bolesti.*⁸²

Sve veća popularnost i razvoj fitnes industrije doveo je do česte pojave tuđice *suplement* u medijima. Ona je prošla kroz fonološku i slovopisnu promjenu (*supplement*) budući da je dvostruki suglasnik *p* zamijenjen jednim grafemom. U kontekstu zdrave prehrane kao hrvatska zamjena predlaže se sintagma *dodatak prehrani*.

(70) *Njegovi prvi mjeseci u PSG-u nisu bili dobri, a odnos između kluba i njega je daleko od uspješnog. Taj **transfer** je bio loša ideja*⁸³

Izvorno preuzeti anglicizam *transfer* u sportskom kontekstu označava prelazak sportaša iz jednog kluba u drugi u profesionalnom sportu⁸⁴, a razlog njegovoj popularnosti neekonomičnost je hrvatskog prijedloga *prijelaz u drugi klub*.

6.2. Grafički prikaz

Prva tablica prikaz je prikupljenih riječi u korpusu i pokazuje kroz koju razinu prilagodbe je riječ prošla te u koju se skupinu posuđenica svrstava prema stupnju prilagođenosti.

Kod navođenja svojstva prilagodbe izostavit će se prilagodba na značenjskoj razini jer je za većinu leksema teško ili nemoguće odrediti jesu li prošli kroz značenjsku prilagodbu, a i za svrhu podjele s obzirom na stupanj uklopljenosti taj se kriterij smatra manje važnim od ostala tri.

Slovom F označit će se prilagodba na fonološkoj razini, slovom O prilagodba na ortografskoj razini i slovom M prilagodba na morfološkoj razini.

U skupinu stranih riječi svrstat će se riječi koje su preuzete u izvornom obliku iz engleskog jezika (npr. *play-off*). Pod tuđice svrstat će se riječi koje su pravopisno prilagođene, ali zadržavaju neka

⁸² <https://www.naturala.hr/dodaci-prehrani-must-have-suplementi-za-zensko-zdravlje/>

⁸³ <https://sportske.jutarnji.hr/sn/nogomet/le-championnat/messi-je-teret-za-klub-a-taj-transfer-losa-ideja-tragicno-je-da-on-promasi-jedanaesterac-u-takvoj-utakmici-15161185>, 22. veljače 2022.

⁸⁴ https://hjp.znanje.hr/index.php?show=search_by_id&id=f19kXRh9&keyword=transfer, posjećeno 24. veljače 2022.

svojstva engleskog jezika (završetak na suglasnički skup, sufixi *-er* i *-ing*, dvoglasni, nepromjenjivi pridjevi; npr. *trener*). Prilagođenicama će se smatrati riječi koje su se prilagodile hrvatskom jezičnom sustavu, ali nisu se udomaćile u tolikoj mjeri (npr. *gol*) da ih se ne razlikuje od domaćih riječi pa ih se ne može nazvati usvojenicama (npr. *liga*). Pseudoanglizmima smatrat će se riječi koje su sastavljene od engleskih elemenata (kompozicija, *-er/-ist*, elipsa) ili riječi, a ne postoje u engleskom jeziku u takvom obliku (npr. *vaterpolist*).

Tablica 1

Leksem	Prilagodba			Vrsta riječi prema stupnju prilagođenosti
	F	O	M	
<i>aperkat</i>	+	+	+	prilagođenica
<i>as</i>	+	+	+	prilagođenica
<i>aut</i>	-	+	-	tuđica
<i>bekhend</i>	+	+	-	tuđica
<i>bench press</i>	-	-	-	strana riječ
<i>bilder</i>	+	+	+	pseudoanglizam
<i>bob</i>	+	+	+	prilagođenica
<i>bodybuilder</i>	-	-	-	strana riječ
<i>bodybuilding</i>	-	-	-	strana riječ
<i>boks</i>	+	+	-	tuđica
<i>boksati</i>	+	+	+	prilagođenica
<i>break</i>	-	-	-	strana riječ
<i>break-lopta</i>	-	-	-	strana riječ
<i>centar</i>	+	+	+	prilagođenica
<i>centarfor</i>	+	+	+	prilagođenica
<i>cross</i>	-	-	-	strana riječ
<i>deadlift</i>	-	-	-	strana riječ
<i>derbi</i>	+	+	+	prilagođenica
<i>direkt</i>	+	+	-	tuđica

<i>double-double</i>	-	-	-	strana riječ
<i>dres</i>	+	+	+	prilagođenica
<i>driblati</i>	+	+	+	prilagođenica
<i>džudašica</i>	+	+	+	prilagođenica
<i>džudo</i>	+	+	+	prilagođenica
<i>faul</i>	+	+	-	tuđica
<i>finale</i>	+	+	+	prilagođenica
<i>finalist</i>	+	+	+	prilagođenica
<i>finiš</i>	+	+	+	prilagođenica
<i>fit</i>	-	-	-	strana riječ
<i>fitness</i>	-	-	-	strana riječ
<i>forhend</i>	+	+	-	tuđica
<i>frontman</i>	-	-	-	strana riječ
<i>gem</i>	+	+	+	prilagođenica
<i>gol</i>	+	+	+	prilagođenica
<i>golf</i>	+	+	-	tuđica
<i>golfer</i>	+	+	-	tuđica
<i>golman</i>	+	+	+	pseudoanglizam
<i>grand prix</i>	-	-	-	strana riječ
<i>grand slam</i>	-	-	-	strana riječ
<i>hat-trick</i>	-	-	-	strana riječ
<i>hokej</i>	+	+	+	prilagođenica
<i>hokejaš</i>	+	+	+	prilagođenica
<i>judo</i>	-	-	-	strana riječ
<i>kickboxer</i>	-	-	-	strana riječ
<i>kickboxing</i>	-	-	-	strana riječ
<i>klinč</i>	+	+	-	tuđica
<i>klub</i>	+	+	+	usvojenica
<i>korner</i>	+	+	-	tuđica
<i>liga</i>	+	+	-	usvojenica
<i>lob</i>	+	+	+	prilagođenica
<i>meč-lopta</i>	+	+	+	prilagođenica
<i>nokaut</i>	+	+	-	tuđica

<i>nokdaun</i>	+	+	-	tuđica
<i>ofsajd</i>	+	+	-	tuđica
<i>penal</i>	+	+	-	tuđica
<i>playmaker</i>	-	-	-	strana riječ
<i>play-off</i>	-	-	-	strana riječ
<i>plejmejker</i>	+	+	+	prilagođenica
<i>poen</i>	+	+	-	tuđica
<i>pole position</i>	-	-	-	strana riječ
<i>powerlifting</i>	-	-	-	strana riječ
<i>rally</i>	-	-	-	strana riječ
<i>reket</i>	+	+	+	prilagođenica
<i>reli</i>	+	+	+	prilagođenica
<i>retern</i>	+	+	-	tuđica
<i>ring</i>	+	+	-	tuđica
<i>safety car</i>	-	-	-	strana riječ
<i>set</i>	-	-	-	strana riječ
<i>snowboard</i>	-	-	-	strana riječ
<i>snowboarder</i>	-	-	-	strana riječ
<i>sport</i>	+	-	-	tuđica
<i>stoper</i>	+	+	+	prilagođenica
<i>suplement</i>	+	+	-	tuđica
<i>šut</i>	+	+	+	prilagođenica
<i>šutirati</i>	+	+	+	prilagođenica
<i>tenisač</i>	+	+	+	prilagođenica
<i>teniski</i>	+	+	+	prilagođenica
<i>tie-break</i>	-	-	-	strana riječ
<i>time-out</i>	-	-	-	strana riječ
<i>transfer</i>	+	+	-	tuđica
<i>trener</i>	+	+	-	tuđica
<i>trening</i>	+	+	-	tuđica
<i>triple-double</i>	-	-	-	strana riječ
<i>vaterpolist</i>	+	+	+	pseudoanglizam
<i>vaterpolo</i>	+	+	+	prilagođenica

<i>volej</i>	+	+	+	prilagođenica
--------------	---	---	---	---------------

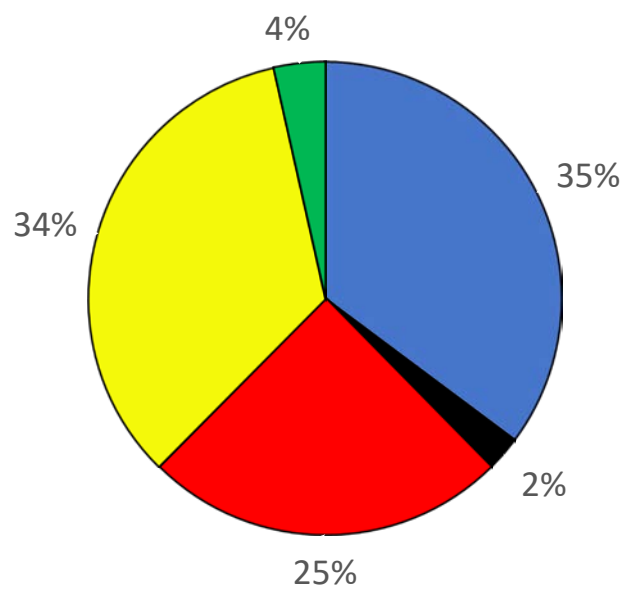
Druga tablica donosi raspodjelu prikupljenih riječi prema stupnju prilagođenosti.

Tablica 2

Tuđice	Prilagođenice	Usvojenice	Strane riječi	Pseudoanglizmi
<i>aut, bekend, boks, direkt, faul, forhend, golf, golfer, klinč, korner, nokaut, nokdaun, ofsajd, penal, poen, retern, ring, sport, suplement, transfer, trener</i>	<i>aperkat, as, bob, boksati, centar, centarfor, derbi, dres, driblati, džudašica, džudo, finale, finalist, finiš, gem, gol, hokej, hokejaš, lob, meč-lopta, plejmejker, reket, reli, stoper, šut, šutirati, tenisač, teniski, vaterpolo, volej</i>	<i>liga, klub</i>	<i>bench press, bodybuilder, bodybuilding, break, break-lopta, cross, deadlift, double-double, fit, fitness, frontman, grand prix, grand slam, hat-trick, judo, kicboxer, kickboxing, playmaker, play-off, pole position, powerlifting, rally, safety car, set, snowboard, snowboarder, tie-break, time-out, triple-double</i>	<i>bilder, golman, vaterpolist</i>

Grafikon donosi prikaz zastupljenosti određene vrste posuđenica u postotku.

Grafikon 1

■ Prilagođenice ■ Usvojenice ■ Tuđice ■ Strane riječi ■ Pseudoanglizmi

7. Zaključak

Anglizmi su riječi koje su sve više prisutne ne samo u hrvatskom, nego i u ostalim svjetskim jezicima. Uzrok tome su globalizacija i internacionalizacija, a veliki tehnološki napredak zasigurno je povećao priljev anglizama u jezike. Internet je danas najčešći izvor informacija te je ujedno i najčešće sredstvo komunikacije budući da njegova brzina omogućuje prijenos informacija i poruka u nekoliko sekundi. Svatko može pisati i objavljevati na Internetu, a prilikom pisanja malo tko obraća pažnju na jezik i gramatičku točnost teksta koji piše pa se uz klasične gramatičke greške na internetu i ostalim medijima u tekstovima mogu pronaći nedosljednosti i pogreške unutar leksika. Odabir strane riječi, u ovom slučaju anglizma, najčešće je bez valjanog razloga i potaknut je lijenosti govornika ili željom da se zvuči otmjenije i drugačije, čime se govornik želi istaknuti. Na odabir engleske riječi umjesto domaće svakako utječe i sve veća izloženost anglizmima u medijima, što je jedna od karakteristika publicističkog funkcionalnog stila.

Analiza korpusa potvrdila je tezu kako se u sportskom nazivlju u hrvatskom jeziku upotrebljava velik broj engleskih riječi. Anglizmi se u sportskoj terminologiji uglavnom upotrebljavaju kada nema adekvatne domaće zamjene za neki termin, ali analiza čestotnosti utvrdila je da i kada postoji zamjena, uglavnom prevladava strana riječ ili strani, neprilagođeni oblik riječi. Prema stupnju prilagođenosti najviše prevladavaju strane riječi prilagođene hrvatskom jezičnom sustavu, a u gotovo jednakom postotku pronalaze se riječi preuzete u izvornom obliku iz engleskog jezika. Usvojenice se jako rijetko mogu pronaći u sportskom nazivlju, što ukazuje na to da se anglizam nastavlja upotrebljavati, uz svijest da se radi o stranoj riječi, ili da se upotrebljava adekvatna domaća zamjena. Iz analize korpusa može se zaključiti da je sportsko nazivlje obilato anglizmima te da se strana riječ češće upotrebljava u slučajevima kada postoji domaća zamjena. Taj zaključak može dovesti do pretpostavke kako domaće riječi nisu dovoljno dobre zamjene ili kako su nastale prekasno, kada je već velik broj govornika navikao na stranu riječ.

Novinarstvo i srodne struke trebale bi veću pozornost posvetiti jeziku budući da su najveći izvor informacija i njihov jezik predstavlja svojevrsan model te utječe na čitateljstvo i govornike tog jezika. Izloženost govornika jeziku punom gramatičkih i leksičkih pogrešaka dovest će do degradacije jezika i narušavanja njegove čistoće.

Literatura

1. Barić, Eugenija i dr., 1999. *Hrvatski jezični savjetnik*, Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, Zagreb
2. Čilaš, Marica, 2001. *Sportsko nazivlje u hrvatskome i makedonskom standardnom jeziku na početku 21. stoljeća*. Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje, 27 (1), str. 291-302. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/69015>
3. Drljača Margić, Branka, 2011. *Leksički paralelizam: je li opravdano govoriti o nepotrebnim posuđenicama (engleskoga podrijetla)?*, Fluminensia 23, br. 1, str. 53-66. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/78241>
4. Duras, Ivona, 2019. *Anglizmi u sportskome nazivlju*. Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, Filozofski fakultet. Pula.
Preuzeto s <https://repositorij.unipu.hr/islandora/object/unipu:4169>
5. Duvnjak Jardas, Ivana, 2019. *Anglicizmi u sportskoj terminologiji u hrvatskom jeziku*. Zbornik radova Veleučilišta u Šibeniku, 1-2/2019, str. 185-194. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/223022>
6. Filipović, Rudolf i Menac, Antica, 2005. *Engleski element u hrvatskome i ruskom jeziku*, Školska knjiga. Zagreb.
7. Filipović, Rudolf, 1977. *Tuđice i jezična kultura*, Jezik, god. 25, br. 5, str. 138-142. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/193480>
8. Filipović, Rudolf, 1986. *Teorija jezika u kontaktu, Uvod u lingvistiku jezičnih dodira*, Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti. Školska knjiga. Zagreb.
9. Frančić, Anđela; Hudeček, Lana; Mihaljević, Milica, 2005. *Normativnost i višefunkcionalnost u hrvatskome standardnom jeziku*, Hrvatska sveučilišna naklada. Zagreb
10. Gluhak, Alemko, 2009. *Grafički „anglicizmi“*, u: Badurina, Lada; Pranjković, Ivo; Silić, Josip, *Jezični varijeteti i nacionalni identiteti : Prilozi proučavanju standardnih jezika utemeljenih na štokavštini*, Disput, Zagreb
11. Golub Štebih, Barbara i Horvat, Marijana, 2010. *Posljedice internacionalizacije u hrvatskome jeziku*. Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje, 36 (1), str. 1-21. Zagreb. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/66802>

12. Kavgić, Aleksandar, 2013. *Intended communicative effects of using borrowed English vocabulary from the point of view of the addressor: Corpus-based pragmatic analysis of a magazine column*. Jezikoslovlje, 14 (2-3), 487-499. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/112204>
13. Mihaljević, Milica; Hudaček, Lana, 1998. *Anglizmi u hrvatskom jeziku – normativni problemi i leksikografska obradba*. Jezična norma i varijeteti. Zagreb-Rijeka: HDPL, str. 335-341.
14. Opačić, Nives. 2006. *Prodor engleskih riječi u hrvatski jezik*. Jezik, br. 54, str. 23-27. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/45988>
15. Prčić, Tvrtko, 2005. *Engleski u srpskom*, Zmaj, Novi Sad.
16. Rišner, Vlasta, 2005. *Hrvatsko jezično savjetništvo u 20. stoljeću*. Hrvatski jezik u XX. stoljeću, str. 367-393. Matica hrvatska. Zagreb.
17. Runjić-Stoilova, Anita; Pandža, Anamarija, 2010. *Prilagodba anglicizama u govoru na hrvatskim televizijama*, Croatian Studies Reviews, br. 6, str. 229-240. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/86305>
18. Skelin Horvat, Anita, 2005. *Posuđivanje u hrvatski jezik u dvama razdobljima*, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/15927>
19. Sočanac, Lelija, 1994. *O nekim anglicizmima i pseudoanglicizmima u rječnicima hrvatskoga književnog jezika*. Filologija 22-23, str. 225-228. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/157765>
20. Škarić, Ivo. *Sport ili šport?*, Služba za jezik i govor HTV-a. Preuzeto s http://www.zigh.at/fileadmin/user_upload/media/Platforma_za_mlade/Sport_ili_sport.pdf (11.2.2022.)
21. Štimac, Vlatka, 2003. *Anglizmi u jezičnim savjetnicima posljednjega desetljeća 20. st.* Jezik, br.50, str. 93-101. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/252986>
22. Turk, Marija. 1996. *Jezični purizam*. Fluminensia, 8 (1-2), str. 63-79. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/132668>

Mrežne stranice:

Hrvatski jezični portal, <http://hjp.znanje.hr/>

Hrvatski pravopis. <https://pravopis.hr/rjecnik/> Pristupljeno 14.2.2022.

Izvori

<https://basketball.hr/>, pristupano od 2. veljače do 24. veljače 2022.

<https://dictionary.cambridge.org/>, pristupano od 2. veljače do 24. veljače 2022.

<https://ezadar.net.hr/>, pristupano od 2. veljače do 24. veljače 2022.

<https://gol.dnevnik.hr/>, pristupano od 2. veljače do 24. veljače 2022.

<https://hjp.znanje.hr/>, pristupano od 2. veljače do 24. veljače 2022.

<https://net.hr/>, pristupano od 2. veljače do 24. veljače 2022.

<https://slobodnadalmacija.hr/>, pristupano od 2. veljače do 24. veljače 2022.

<https://sportklub.hr/>, pristupano od 2. veljače do 24. veljače 2022.

<https://sportske.jutarnji.hr/sn>, pristupano od 2. veljače do 24. veljače 2022.

<https://telesport.telegram.hr/>, pristupano od 2. veljače do 24. veljače 2022.

<https://www.glasistre.hr/>, pristupano od 2. veljače do 24. veljače 2022.

<https://www.gp1.hr/>, pristupano od 2. veljače do 24. veljače 2022.

<https://www.index.hr/>, pristupano od 2. veljače do 24. veljače 2022.

<https://www.rtl.hr/>, pristupano od 2. veljače do 24. veljače 2022.

<https://www.tportal.hr/>, pristupano od 2. veljače do 24. veljače 2022.

<https://www.vecernji.hr/>, pristupano od 2. veljače do 24. veljače 2022.